National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
L

THIS PAPER WAS MAILED
THURSDAY, JULY 31, 1986

VABA EESTLANE

Second class mail
registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL KOLMAPÄEVAL
JA REEDEL

Nr. 58 (3257) XXXV aastakäik — Reedel, 1. augustil 1986 — Friday, August 1, 1986 — Üksiknumbri hind 70 senti

Seedrioru laste suvekodu pere vabadusvõitlejate monumendi ees. Foto: M. Koger

Ei mingit piiri tuumajõule N. Liidus

Nõukogude Liit ei kavatse mingil viisil piirata tuumajõujaamade väljaehitamist Tshernobõli katastroofi tõttu. Seda kinnitatakse igast ametlikust allikast. Viimati kinnitati seda ka Leedust, kus ehitatakse N. Liidu suurimat tuumajõujaama Ignalinas, 100 kilomeetrit Vilniusest põhja pool. Leedu majandusliku planeerimiskomisjoni juhataja Bronius Zaikauskas ütles väliskorrespondendile muuseas:

— Ignalina on esimene tuumajõujaam selles suurusklassis. Õnnetus Tshernobõlis pole kuidagi meie plaane mõjutanud.

Vastupidi on Zaikauskas täiesti veendunud, et tuumaenergia on tulevikus ainukeseks energiallikaks.

Ignalina jõujaama projekti alustati 1977. aastal. Esimene reaktor valmis 1983. a. Teine oleks pidanud valmima 1985. a., kuid valmib revideeritud plaanide järgi käesoleva aasta lõpuks. Ülejäänud kaks reaktorit valmivad 1990. aastaks.

Ignalina jõujaam kujuneb üheks Euroopa suurematest. Selle efekt on valmimisel umbes 6000 MW või 50 protsenti rohkem kui Tshernobõlis. Reaktorid ehitatakse sama põhimõtte järgi kui Tshernobõlis. Jahutustornide asemel kasutatakse järvevett Druksiai järvest. Selle tõttu oodatakse, et järvevee keskmine temperatuur ületab 30 kraadi Celsiuse, mispärast järves kogu senine ökoloogiline süsteem kaob.

Aga Ignalina ei jää ainukeseks tuumajõujaamaks Balti territooriumil. Teise tuumajõujaamana ehitatakse välja Pavilosta jõujaam Lätis, Liepaja ja Ventspilsi linnade vahel Läänemere rannikul.

Milleks seda energiat siis kasutatakse? Teatavasti valitseb eriti Lätis ja Eestis suur tööjõupuudus. Ilmselt annavad uued jõujaamad tähtsad eeldused Baltimaade edaspidiseks industrialiseerimiseks ja kodumaise tööjõu puudusel vene tööjõu sissetoomiseks.

EPL

Gorbatshov lubab vähendada vägesid Afganistanis

MOSKVA (AP-Reuter) — N. Liidu juht Mihhail Gorbatshov teatas, et aasta lõpuks tõmbab N. Liit Afganistanist välja kuus rügementi. Samas ta aga andis edasi range hoiatuse, et Moskva ei lõpeta kuue ja poole aastast sõda, enne kui välisriikide vahelesegamised ei lõpetata.

Gorbatshav ei andnud üksikasjalisi andmeid kui palju mehi N. Liidu 115.000-st armeest tõmmatakse välja, ent lääne vaatlejad hindavad seda arvu 7.000-le.

Gorbatshov ütles, et tema ettepanek vägede vähendamiseks on mõeldud läbirääkimiste ajendamiseks sõjategevuse lõpetamiseks Afganistanis.

Lääne vaatlejad kalduvad arvama, et Gorbatshovi samm on rohkem diplomaatiline manööver,

kuna kuuest kõne all olevast rügemendist on kolm õhutõrje rügementi, kes tegelikult ei võtnud osa sõjalisest tegevusest, samuti üks soomusrügement, keda oli võimatu rakendada Afganistani mägisel maastikul.

Tähtsamad väeosad N. Liidu armees on soomustatud helikopterite lahinguüksused, kes on võimelised ründama afgaani vabadusvõitlejate üksusi õhust. Mõned vaatlejad spekuleerivad, et Gorbatshovi teadaanne hõlmab peamiselt N. Liidu ajateenijaid, sest viimasel aastal on N. Liit saatnud Afganistani ainult elukutselisi sõjaväelasi ja vabatahtlikest ajateenijaid.

N. Liit on teatavasti nõudnud, et USA ja Pakistan garanteerivad moslemite vastuhaku lõpu, enne kui mingisuguseid läbirääkimisi alustatakse.

USA ja Pakistan omakorda nõuavad N. Liidu vägede täielikku väljatõmbamist enne läbirääkimiste alustamist.

Gorbatshovi pakkumine võib olla ka suunatud Hiinale, kes varustab afgaani moslemeid relvadega ja on avalikult hukka mõistnud N. Liidu interventsiooni Afganistanis. N. Liidu vägede väljatõmbamine parandaks Moskva ja Pekingi vahelisi suhteid.

Üks lääne vaatleja hindab ühe N. Liidu soomusrügemendi suurust 1000-le mehele, jalaväerügemendis olevat umbes 2000 meest ja õhutõrje-rügemendis umbes 300 meest.

See tähendaks, et Gorbatshovi lubadus hõlmaks umbes 5900 meest.

Teine allika hindas väljatõmmatavate vägede suurust 7000-le mehele ja kolmas kuue kuni kümne tuhande meheni.

Provokatsioon, kuid seotud juhtkonnaga

Meie ajalehes varem kõne all olnud N. Liidus levitatava manifesti kohta on nüüd N. Liidu valitsuse poolt öeldud, et see dokument on provokatsioon, mis olevat avaldatud lihtsalt praegu käimasoleva majanduselu ümberkorraldamise protsessi selgitamiseks.

Välisministeeriumi informatsiooni osakonna juhataja Gennady Gerasimov ütles, et see on kirjutatud autorite poolt, kes „tahavad ümberkorraldada meie ühiskonda".

Tema kommentaarid antud pressikonverentsil olid esimeseks ametlikuks reaktsiooniks dokumendile, mille avaldas grupp, kes nimetab end Sotsialistliku Uuendamise Liikumiseks. Dokument on tulnud Moskva kõrgemalt poliitiliselt tasemelt.

Pärast selle kirjutamist on mitmed majanduslikud ettepanekud rakendatud N. Liidu juhi Mihhail Gorbatshovi poolt,

nagu laiemad õigused tööstuste isemajandamiseks, suurem ametlik tagatis farmerite eramajandeile ja suuremaid võimalusi era- ja kooperatiivettevõtluses.

Gerasimov tunnistas, et dokumendiga olevat rohkeid probleeme. Seal puuduvat viited allikamaterjalile ja olevat ekslik, eriti N. Liidu välisvõla suuruses, mis on ülim riigisaladus. Ta küsib: miks toodi see esile just nüüd? Aga ta ei nimetanud dokumenti mitte fabrikatsiooniks.

Dokument hoiatas, et ilma kohesteta majanduslike reformideta riskeerib N. Liit langemast kaugele maha Läänest.

Tuleval nädalal ilmub trükikojast olenevail põhjusil ja esmaspäeva, 4. augustil oleva Simcoe Day tõttu üks Vaba Eestlase number, mis kannab reede, 8. augusti kuupäeva. Järgmisel nädalal jätkab ajaleht ilmumist tavakohaselt kaks korda nädalas.

Vaba Eestlase toimetus ja talitus

KUUSALU KIRIKUPÜHA

Lauritsapäeva jumalateenistus

Peetri kirikus, Torontos,
10. augustil 1986, kell 11 hommikul.

Kõik harjumaalased ja kaasmaalased on palutud osavõtma. Pärast kohvilaud kiriku ruumides.
Solistid **Hilda Sepp** ja **Valve Tali**, orelil **dr. R. Toi.**
Teenib õp. **Heinsoo.**

KORRALDAV TOIMKOND

Tuumarelvade vaba tsoon Vaikse ookeani lõunaosas

WELLINGTON — N. Liit ütles, et nad toetavad Vaikse ookeani lõunaosa rahvaste soovi ja katset deklareerida see piirkond tuumarelvade vabaks tsooniks. Tahetakse kohe alustada läbirääkimisi vähendamaks seal laevastiku tegevust. N. Liit soovitas muidugi kohe kõigil tuumajõududel seda plaani toetada.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

FREE ESTONIAN

PUBLISHER: Free Estonian Publishers Ltd. 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TEGEVTOIMETAJA: Hannes Oja. TOIMETAJA: Olaf Kopvillem

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832 avatud esmaspäevast reedeni 9—3-ni

TELLIMISHINNAD Kanadas: ajalehe tariifiga aastas $57.—, poolaastas $32.— ja veerandaastas $17.—, kiripostiga lisandub postikulu — vastavalt $107.—, $57.—, $29.50.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $77.—, poolaastas $42.— ja veerandaastas $22.—. I klassi posti ja lennuposti hinnad vastavalt — USA $111.—, $59.—, $31.—, mujal välismaal $136.—, $72.—, $38.—.

Aadressi muudatus $1.— — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD: üks toll ühel veerul: $5.00, esiküljel $6.—. Kuulutusi võetakse vastu nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 10-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 10-ni. Väljaspool tööaega: Leida Marley 223-0080

Jõe kääru k e sü kodus toimus tähelepan alguspidu, mille lõpul tegelasi austa ti ja täna roosiõitega. Foto: J. Säägi

Alistumise vaim

Elame meie ühiskonna suurte murranguliste muudatuste ajal. Bioloogiline muutus tingib kogu ühiskondliku tegevuse ümberkujunemise. Arvestades enamuse eestlaskonna vananemisega, tuleb seltskondlik ja rahvuslik elu läbimõeldult uuendada ja see üle anda järgmisele põlvkonnale. Kui see põlvkond ei näita veel huvi vanade tegevuse ja tegutsemise vastu, sest senised alad pole suutnud nooremaid huvitada, siis tuleb veel nüüd need alad meelitavaks ja väärt tegemiseks muuta.

Selles, kahe põlvkonna vahelises ülekande ajal on juba mitmed eestlust kandnud või tutvustanud alad tegevuskalendrist hoopis ära jäänud. Kui see samase tendentsiga edasi läheb, siis on eestlased Kanadas „kaduvaks", või vähemalt „ohustatud liigiks" — ja ükski teine grupp pole huvitatud nende „looduskaitse" alla panemisest.

Mitu aastat on osavõtt Toronto Folk Arts Council'i Karavanipidustusest olnud ülejõukäiv (või mitte?). See on foorum, kus õpiti eestlasi tundma, nende kultuurilist tegevust hindama, nende Eesti Maja asukoht sai Torontos teatavaks. Ajutine ja võimsam nähe selle kõrval on olnud Ülemaailmsed Eesti Päevad, kuid see on siiski enam rahvusgrupi sisemiseks asjaks. Nüüd ei olegi enam midagi, mis eestlaste osa Toronto (samuti Kanada) mitmekultuurilises elus esile tooks. Välisvõitluslikud ideed, Kaisa Randpere aktsioon ja eesolev Musta Lindi Päeva aktsioon on kõik ajutised, ühekordsed üleminevad sündmused — mis vaid hea korraldamisega laiemat tähelepanu võivad leida, aga sedagi mitte ainult eestlaste, vaid baltlaste ühisnimetaja all.

Eestlastena eksisteeritakse rahvaloenduse andmeil — ja see arv oli viimase loenduse puhul hämmastavalt madal; äsjase 3. juuni materjalid on alles läbitöötamata, aga kõige muu allavajuvaga arvestades võivad need olla koguni eelmisest madalamad.

Eestlastena on meie rahvusgrupp olnud teistele kadetsevas olukorras, kuna oleme saanud aastate jooksul vägagi palju toetust eriasutustelt, eriprojektide rakendamiseks. Eriti tuleb märkida New Horizoni osa mitmesuguste kooride ja gruppide tegevuse toetamisel.

Sellejuures on summade andmisel arvestatud meie ühiskonna rohke organiseerituse ja aktiivsusega, vaadates üle ühiskonna arvulisest suurusest. Nüüd on kokkuhoiutendents kõigi fondide juures ühel poolel ja teisel etniliste rahvusgruppide kiire rohkenemine, kes on samuti avastanud needsamad „allikad". Ikka rohkem hakatakse arvestama rahvusgrupi arvulise suurusega, kui sellest enam ilmset märgatavat aktiivsust pole väljaspoole märgata.

..Meie sisetegevus oma rahvale on veel elav, ehkki kaldunud õhtuaegadelt enam keskpäevaseks ja pärastlõunaseks tegevuseks. Välispidise tegevuse lõpetamine aga kustutab meid ähvadavalt toetussaajate hulgast või kahandab võimalike annetuste suurust.

Selletõttu tulles tagasi kaduma läinud Karavanipidustuse juurde, tuleks leida mingi lahendus eestlase nime säilitamiseks Toronto etnilises mosaiigis. See on tegelikult tähtsam kui suudame arvestada ja tasub nende vaeva, kes nädalapäevad peavad töötama. See näitab kõigepealt, et meie rahvas suudab ise end „ohustatud liigi" seisusest välja viia.

HA

Üleelami

Jelena Bo

Ameerika Üh 4. juulil, millal pühitseti New Yorgis suurejooneliste Ameerika presidentide ühisel osavõtul Vabadussamba The Washington Post" järgmise toimetusartikli, mida millele on pealkirjaks pandud „Tagasi Gorkis", kõlab

„Ja kuidas käib ndmise süsteemis, nädalalõpul Sahha selt pidi Läänele te vabaduses, isegi kuidas asjad Sahkogude möödupu rovitega arenevad. ner, pärast kuue aal viibimist, läks kuu aja eest tagasi provintslikku Gorkisse, oma abikaasa, füüsiku ja dissidendi Andrei Sahharovi juurde.

Nad mõlemad on olnud pagenduses juba pikemat aega, kui doktor Sahharov oleks vangis olnud, siis kui nõukogude võimud oleks talle kohtuprotsessi korraldanud.

Pagenduse tingimused näevad ette, et Sahharovid ei tohi algatada telefonikontakte.

Ainus rahvusvaheline telefonikõne, mille vastuvõtmist neile võimaldati 27. juunil, tõenäoliselt katkestati sel hetkel, kui doktor Sahharov hakkas rääkima Tshernobõlist.

Sahharov nimelt üritas selgitada, et tema seisukoht Tshernobõli küsimuses erineb sellest, mida talle omistati ühel filmilindil, mida KGB on levitanud näitamaks kui hästi Sahharovid elavad Gorkis. Tegelikult Sahharovid tunnevad piina KGB poolt valmistatud filmilintide üle, mida fabritseeritakse nende ellu vahele segades ja kasutatakse jälgede segamiseks.

Kui nad avastasid, et Gorki arstid olid KGB poolt mõjustatud kaasa töötama nende filmimisel,

siis katkestasid nad oma suhted arstidega — samm, mida ei olnud sugugi mitte kerge astuda.

Siis kui ta Venemaale tagasi läks, ei teinud Jelena Bonner saladust oma kartusest, et tema ja Andrei Sahharov viibivad nüüd suures ohus. Ta on teadaolevalt esimene nõukogude dissident, kellele lubati edasi-tagasi reis Läände. Kuid Läänes viibides kasutas ta seda võimalust, tänu oma perekonna harukordselt suurele rahvusvahelisele kuulsusele viisil, mis pidi esile kutsuma nõukogude võimude pahameele.

Ta aimas, et neid kahte võidakse nüüd Gorkis täielikult isoleerida, katkestades kõik nende ühendused välismaailmaga, mattes neid sinna elusalt või surnult. Seda silmas pidades rakendas ta kogu selle suure moraalse autoriteedi, mille ta oli saavutanud oma võitlusega ja nõudis, et teda ja tema abikaasat ei unustataks.

Enne tagasipöördumist leppis ta

Kas ta on sügavas kimbatuses olev naine, kelle teguviisi mõjustab nende tragöödiate tundmine, mida nõukogude käitumislaad ikka veel tänapäevani laseb aset leida? Või on ta kaval naine, kes kasutab ära Lääne imetlust vastukaaluna nõukogude võimule? Või ennast dramatiseeriv naine, kindla tahtmisega kujundada enda ja oma abikaasa eludest suure tähendusega sümbolid? Tema vahendid ei ole alati silmnähtavad, aga ta siht on ilmne. Selleks on üle-elamine.

Sahharovid ei ole ainukesed inimesed Nõukogude Liidus — või mujal maailmas — kellede üleelamisele tuleb Läänes järjekindlalt tähelepanu pöörata.

Seda erilist soodustust, mida neile pakub üldtuntus ja väljapaistvus, tuleb võtta kui sümboolset muret kõikide õnnetute inimeste pärast,

kellede elus ripuvad ära omavolilise võimu kapriisidest.

Sahharovid tuleb päästa. On võimalik, et nende saatus on läbi põimunud suurpoliitika kaalutlustest, mis on üsna kaugel avaliku arvamuse meeleoludest. Aga avalikul arvamusel on ikkagi mängida oma osa. Nõukogude võimudele ei tohi lubada mõtelda, et selle vapra ja mitte kellelegi halba tegeva abielupaari vaenamisse suhtutakse Ameerikas väheneva murega."

Sellise juhtkirja avaldas Sahharovite kohta „The Washington Post" Ameerika Ühendriikide iseseisvuspäeval, 4. juulil,

millal New Yorgis tähistati suure pidulikkuse ja rõõmsate pidustustega Vabadussamba saja-aastast tähtpäeva.

New Yorgi sadamas asuva Vabadussamba juubeli tähistamisel mängisid silmapaistvat rolli kaks maailmakuulsat endist nõukogude kodanikku, Mihhail Barõshnikov ja Matislav Rostopovitsh. Balletitantsija ja koreograaf Barõshnikov oli üheks nendest paarisajast väljavalitust, kes andsid eritseremoonial, Ellise saarel, uute ameeriklastena Ameerika Ühendriikide kodaniku vandetõotuse. Hiljem tantsis Barõshnikov festivalilaval. Ning muusik Rostropovitsh, kes on juba ameerika kodanik, dirigeeris 4. juulil Washingtonis USA Rahvuslikku Sümfooniaorkestrit.

Gorbatshov ja viinasabas olijad

MOSKVA — N. Liidu juht Mihhail Gorbatshov külastas avalikku väljakut Vladivastokis ja kuulas kaebusi massi poolt, kes seisid ühe veinipoe ees sabas. Üks hääl sabas seisjate hulgast hüüdis Gorbatshovile:

„Vaata, missugused sabad on veinipoodidel!"

Gorbatshov, kes alustas aasta tagasi joomise vastast kampaaniat oli vastanud: „Kas sa pead kindlasti jooma?"

„Aga rahvas seisab sabades," ütles teine sabas seisja.

„See pole väärt seda vaeva," vastas Gorbatshov.

Sellise vestluse käigul, vastavalt Tassi teatele, ütles Gorbatshov rahvale, et kuigi 25 prots. alkoholi müügi vähenemine on maksnud riigile 7,2 miljonit dollarit sel aastal, see oli seda väärt. Õnnetused on 20 prots. vähenenud, abielulahutuste protsent langenud ja ta on saanud kirju naistelt, kes ütlevad, et nende abikaasadel on lõpuks aega lastele.

ÜLESKUTSE

Vaba maailma eestlaskonnale

Ülemaailmne Eesti Kesknõukogu (ÜEKN) soovib saada faktilist materjali Helsingi akti rikkumistes Nõukogude Liidu poolt. Materjali on tarvis, et rikkumisi esitada 4. novembril 1986. a. algavale Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Konverentsi järjekordsele täisistungile Viinis, Austrias. Sellest võtab osa ÜEKN delegatsioon koos läti ja leedu ülemaailmsete organisatsioonidega.

Materjali on tarvis nii pea kui võimalik, kuid hiljemalt 8. septembriks käesoleval aastal.

Materjali on tarvis iga Helsingi akti sätte rikkumisest, kuid eriti enesemääramise õiguste, inimõiguste ja inimkontaktide alal. Siia alla kuuluvad näiteks järgmised alad: venestamine, usklike tagakiusamine, vangistamine poliitilistel põhjustel, emigreerumine, külastamine (sealt siia — siit sinna), perekondade ühendamine, postisaadetiste mitte kohalejõudmine ja tagastamine, telefonikõnede segamine, turismi takistused, perekondlik kontakt poliitvangidega, jne.

Saadetav informatsioon peab olema täpne ja täielik, kus öeldud isikute nimed nii siin kui seal, aadressid, kuupäevad ja rikkumise üksikasjad.

Bernis toimunud inimkontaktide konverentsil olid kõige täpsemad andmed juutidel ja lätlastel. Kas me teeme vähem oma kaasmaalaste aitamiseks?

Palume informatsioon ja materjal saata emmal-kummal allpool toodud aadressil:

Mäido Kari, 19102 Stedwick Dr. Gaithersburg, MD 20879 USA

Estonian World Council, Inc. P.O. Box 23869, Washington, D.C. 20026-3869, USA.

Toro
958 B
Ühenduses on jõud!
KINNISVARA
ISIKLIKUD L
Informatsi
Pank avatud: esmasp.-re
teisip. ja n

Kommentaar

Chautauqua laadis

Üsna märgatavaid eriarv on Põhja-Ameerika Balti üh nas Läti-Ameerika Ühingu jaatav seisukoht Chautauqu dis konverentsi pidamiseks o ritud Läti pinnal. USA välism abi on väga soojalt seda poo seisukohta tervitanud, lubade ka lätlaste ja Läti okupee üles tõsta. Sellevastu on erit laste seisukohad rangelt eri ühelt poolt asjaolu tõttu, et rentsi viimine okupeeritud p on sealse okupatsiooni tun mine ja teiseks pole N. Li ühtki kokkulepet pidanud, m peaks sõna pidama eelolev veretsi puhul Lätis, kuigi ju on nõukogude poolt näidatu verentsi korraldamisel m vastutulekupt N. Liidu poolt.

Konverentsi korraldajate — The Chautaqua Institutio Liidu—USA Ühing nõustusi protokollis looma foorumi s avalikele konverentsidele ja tasid üheksast punktist koo töötingimused, kus organis pooled valivad delegatsiooni minentseist avalikuelu isiku leks, et tuua avaliku disku alla suuremaid probleeme tekitavad muret mõlemal Ametlik delegatsiooni suur takse omavahel kokku. Lisa kummalegi poolele õigus tu sa oma delegatsiooniga am liikmeid kokkulepitud aluse dineerijaina ja tõlkijaina.

Delegatsiooni saatev pool tutav väljaspool N. Liitu transpordikulude eest ja v ja, N. Liit vastutab si kulude ((transport, hotell eest. Konverentsi päevako takse kokku mõlema riig Küllaldasi võimalusi oleva tud ka kuulajaskonnale om te küsimuste esitamiseks. N poolel on õigus oma tõlkija võtmiseks ettekannete tõlk

Kokkusaamised on publik tud. Selle kakskeelse fooru päraks ongi, et seal on kõnelejad käsitlemas pr avalikul foorumil. Selleks eeskuju esimeselt Chautau verentsist, mis toimus aastal USA's. Tuhanded k (s.o. lätlased), samahästi olijad võivat kuulda mõlem arutlusi.

..Vastuvõtja pool andvat se kuni 200-liikmelisele grupile osa võtta konveren tuvõtja tingimusil, et saa korraldab nende sõidu tav turismibüroode kaudu.

Kuna konverentsile tahet da eraalgatuslik iseloom, litsuse sekkumine konvere ku saavat toimuda spetsia kuleppe alusel kahe partne

...du, mille lõpul tegelasi aus-
Foto: J. Säägi

...New Yorgis
...millal pühitseti ... osavõtul
...presidentide ühisel
...ington Post" järgmise toime-
...pealkirjaks pandud „Tagasi

...is on üsna kaugel avaliku arva-
...use meeleoludest. Aga avalikul
...amusel on ikkagi mängida oma
...a. Nõukogude võimudele ei tohi
...bada mõtelda, et selle vapra ja
...ite kellelegi halba tegeva abielu-
...ari vaenamisse suhtutakse Ame-
...as väheneva murega."
Sellise juhtkirja avaldas Sahha-
...ite kohta „The Washington
...st" Ameerika Ühendriikide ise-
...svuspäeval, 4. juulil,
...millal New Yorgis tähistati suu-
...re pidulikkuse ja rõõmsate pidus-
...tustega Vabadussamba saja-aas-
...tast tähtpäeva.
New Yorgi sadamas asuva Va-
...dussamba juubeli tähistamisel
...ängisid silmapaistvat rolli kaks
...ailmakuulsat endist nõukogude
...danikku, Mihhail Barõshnikov ja
...atislav Rostopovitsh. Balletitant-
...a ja koreograaf Barõshnikov oli
...eks nendest paarisajast väljava-
...ust, kes andsid eritseremoonial,
...lise saarel, uute ameeriklastena
...neerika Ühendriikide kodaniku
...ndetõotuse. Hiljem tantsis Ba-
...shnikov festivalilaval. Ning muu-
... Rostropovitsh, kes on juba
...eerika kodanik, dirigeeris 4. juu-
... Washingtonis USA Rahvusliku
...mfooniaorkestrit.

...TSE
...estlaskonnale

... (ÜEKN) soovib saada faktilist
...õukogude Liidu poolt. Materjali
...mbril 1986. a. algavale Euroopa
...järjekordsele täisistungile Viinis,
...egatsioon koos läti ja leedu üle-

...nalik, kuid hiljemalt 8. septemb-

...kti sätte rikkumisest, kuid eriti
...ja inimkontaktide alal. Siia alla
...estamine, usklike tagakiusamine,
...nigreerumine, külastamine (sealt
...damine, postisaadetiste mitte ko-
...ikõnede segamine, turismi takis-
...dega, jne.
...a täpne ja täielik, kus öeldud
...sid, kuupäevad ja rikkumise üks-

...konverentsil olid kõige täpsemad
...ne teeme vähem oma kaasmaa-

...saata emmal-kummal allpool too-

...Gaithersburg, MD 20879 USA
... Box 23869, Washington, D.C.

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto,
Ont. M4K 2R6
Ühenduses on jõud!

KINNISVARALAENUD 9.50%
ISIKLIKUD LAENUD alates 11.00%

Informatsiooniks helistada:
465-4659

Pank avatud: esmasp.-reedeni 10—3,
teisip. ja neljap. õhtuti 5.30—8.00 p.l.

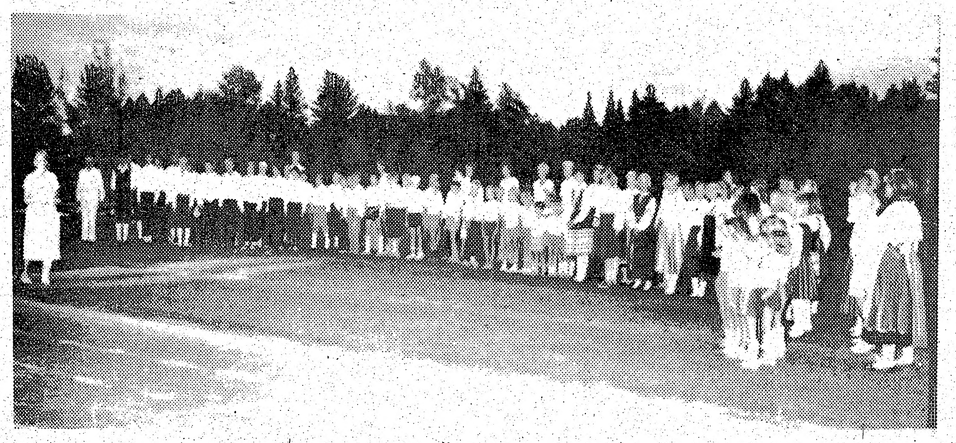

Pikas rongkäigus saabus Jõekääru staadionile tänavune laste suvekodu noortepere, jäädes tribüüni ette seisma. Foto: J. Säägi

Kommentaar

Chautauqua laadis

Üsna märgatavaid eriarvamusi on Põhja-Ameerika Balti ühiskonnas Läti-Ameerika Ühingu (ALA) jaatav seisukoht Chautauqua laadis konverentsi pidamiseks okupeeritud Läti pinnal. USA välisministri abi on väga soojalt seda pooldavat seisukohta tervitanud, lubades seal ka lätlaste ja Läti okupeerimise üles tõsta. Sellevastu on eriti eestlaste seisukohad rangelt erinevad, ühelt poolt asjaolu tõttu, et konverentsi viimine okupeeritud pinnale on sealse okupatsiooni tunnustamine ja teiseks pole N. Liit seni ühtki kokkulepet pidanud, miks ta peaks sõna pidama eeloleva konveretsi puhul Lätis, kuigi juba ette on nõukogude poolt näidatud konverentsi korraldamisel mõningat vastutulekupt N. Liidu poolt.

Konverentsi korraldajate poolte — The Chautaqua Institution ja N. Liidu—USA Ühing nõustusid oma protokollis looma foorumi seeriale avalikele konverentsidele ja koostasid üheksast punktist koosnevad töötingimused, kus organiseerivad pooled valivad delegatsioonid prominentseist avalikuelu isikuist selleks, et tuua avaliku diskussiooni alla suuremaid probleeme, mis tekitavad muret mõlemal maal. Ametlik delegatsiooni suurus lepitakse omavahel kokku. Lisaks jääb kummalegi poolele õigus tuua kaasa oma delegatsiooniga ametlikke liikmeid kokkulepitud alusel koordineerijaina ja tõlkijaina.

Delegatsiooni saatev pool on vastutav väljaspool N. Liitu oleva transpordikulude eest ja vastuvõtja, N. Liit vastutab sisemiste kulude ((transport, hotell, toit) eest. Konverentsi päevakord lepitakse kokku mõlema riigi poolt. Küllaldasi võimalusi olevat varutud ka kuulajaskonnale omapoolsete küsimuste esitamiseks. Mõlemal poolel on õigus oma tõlkija kaasavõtmiseks ettekannete tõlkijaina.

Kokkusaamised on publikule avatud. Selle kakskeelse foorumi omapäraks ongi, et seal on avalikud kõnelejad käsitlemas probleeme avalikul foorumil. Selleks võetakse eeskuju esimeselt Chautauqua konverentsist, mis toimus eelmisel aastal USA's. Tuhanded kohalikud (s.o. lätlased), samahästi puhkusel olijad võivat kuulda mõlema poole arutlusi.

Vastuvõtja pool andvat võimaluse kuni 200-liikmelisele turistide grupile osa võtta konverensist vastuvõtja tingimusil, et saatja pool korraldab nende sõidu tavakohaste turismibüroode kaudu.

Kuna konverentsile tahetakse anda eraalgatuslik iseloom, siis valitsuse sekkumine konverentsi käiku saavat toimuda spetsiaalse kokkuleppe alusel kahe partneri vahel.

Üks peamine aspekt on tutvustada konverentsi tulemusi kahe riigi avalikule publikule, milleks mõlemad pooled organiseerivad kirjeldusi meediale ja ka N. Liit on lubanud võimalikult palju sellest edasi anda oma meedias.

Konverentsi kõrval esitavad mõlema maa kunstnikud kuituurilisi programme. Iga pool annab ilma tasuta kokkulepitud arvul esinejaid, kes valmistavad programmi individuaalseks ja ühisteks esinemisteks.

Konverents toimub 15.—19. septembril Läti pinnal. USA delegatsiooni ja turistide saabumine on ettenähtud Leningradis 12. sept. ja lahkumine Moskvast 23. sept. Ametliku delegatsiooni suurus on 20 isikut, neist 8 poliitilises, 6 kultuurilises ja ülejäänud 6 administratiivses grupis.

Päevakorras on: üldine N. Liidu — USA suhete seis ja kuidas seda parandada; tuumarelvade võidujooks ja teed selle vähendamiseks; piirkondlikud pingealad (Kesk-Ameerika, Kesk-Ida, Aasia); massimeedia osatähtsus ja avaliku arvamise tähtsus. Selguse mõttes on selle kõrvale lisatud punkt, et pole olemas eelset tsensuuri ühelegi teemale. Küsimuste esitamine olenevat moderaatoreist, kes vahelduvad USA ja N. Liidu osas, kumbki pool olevat vaba nende valimiseks. Kuna eelmisel aastal kaks N. Liidu saatkonnaliiget esindasid N. Liitu USA Konverentsil, siis olevat loomulik, et kaks USA Moskva saatkonna esindajat võtaksid sellest osa.

Paljud N. Liidu kokkulepped teiste riikidega on olnud sama lubavad ja asjaliku iseloomuga. On uskumatu, et läti organisatsiooni juhtkond võib loota, et selle konverentsi pinnal saaks üles võtta midagi niisugust kui Läti iseseisvuse ja endamääramise küsimused, dissidentide liikumine jm. Eesti esindaja USA's on avaldanud protesti selle korraldamise pärast okupeeritud Läti pinnal ,mida venelased võiksid hiljem kasutada USA poolse okupatsiooni tunnustamisena.

HA.

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
773-2014
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

Kinkige sünnipäevaks
„VABA EESTLANE"

Jõekääru noorte omaloominguline valguspidu

Laupäeval, 26. juulil toimus Jõekääru laste suvekodus traditsiooniline valguspidu, mis jättis oma ettekannete ulatuselt kauni ning üllatavalt meeldiva mulje meie noorte tegevusest ja saavutustest. Ka ilmataat laskis valguspeol õnnestuda, olgugi et eelneval ööl ja hommikupoolikul oli sadanud. Noortepidu oli tulnud jälgima arvukalt lastevanemaid ja noortesõpru.

88-liikmeline noortepere ilmus õhtuhämaruses pikas reas ja valgusvihkude säras kasvatajate saatel spordiväljakule, kus domineeriv rahvarõivas pääses kaunilt, meelikõitvalt esile ning võeti publiku poolt vastu tugeva aplausiga. Kohale jõudes rivistusid noored tribüünil istet võtnud rahva ette.

Lühikese tervitusega pöördus suvekodu juhataja dr. Kersti Linask rahva poole ja lausus: „Suvekodusid on paljude erinevate otstarvetega, kuid nende hulgas on üks, mis tegutseb edukalt, see on Jõekääru suvekodu.

Siin valitseb eesti keel ja eesti meel. Siin räägitakse seda meie esivanemate keelt pidevalt ja igal ajal.

Meil ilmub eestikeelne ajaleht „Jõekääru Joru", mida toimetab sel aastal Marje Luik ja mis on siin müügil. Meie esitame teile Maaja Matsoo poolt koostatud põimiku „Edasi tagasi", mis on terves ulatuses meie noorte omaloomingu."

Põimiku esimene vaatus algas pildiga, kus perekond Vingumägi sõidab suvekodusse oma autoga, mis sõitis ka lavale, kus isa istus uhkelt rooli taga, abikaasa väsinult tema kõrval, kuna nende lapsed Pille ja Juhan vadistavad tagaistmel, räägivad möödunud kooliaastast ja virisevad, et neile ei meeldi rahvatants ega eesti keel, ei ole rahul ühe või teisega, kus räägitakse eesti keelt, paigutades oma jutu sekka ka võõrkeelseid sõnu. Isa kuuleb seda ja kamandab: „Eesti keeles! Lapsed, pidage meeles me läheme nüüd eesti suvekodusse." Suvekodusse jõudmisel, tekib siiski jällenägemise rõõm sõpradega kohtumisel.

Edasi järgneb esimene päev suvekodus, kus on pikk ja täpne päevakord, mille ette lugemine tekitab rahva hulgas naerupurskeid.

Edasi vahelduvad väga mitmesugused ja huvitavad pildid .

Esimene vaatus lõpeb vihmapiisa ja välgu tantsuga.

Teise vaatuse nimeks oli „Tulevik". See algas lauluga, „Ma vaatan paadist kiikriga". Tekstiosas tekib vaidlus eesti keele üle ja Pille ütleb: „Meie peaksime hoopis kaugemale tagasi minema oma vanavanemate juurde, küll meie siis õpiksime ja oskaksime eesti keelt. Põnevad stseenid vaheldusid üksteise järele ning vaatus lõppes hoogsa „Savikoja" polkaga.

Kolmas vaatus „Minevik algab". Lapsed tõstavad pead üles ja kuulevad hääli. Häälte poole liikudes näevad inimesi, kes kannavad rahvarõivaid. Selles vaatuses on mängu, laulu ja palju rahvatantsu ja pulmapidu. Tegevus lõpeb jälle olevikuga, kus lapsed leiavad end toomepuus, kust nad välja ronides on uimased. Neid otsitakse taga ja on kuulda võõrkeelseid sõnu kasvandike suust.

Juhan, Pille, Kalle ja Maila vaatavad tõsiselt üksteisele otsa ja järsku käratavad: „Eesti keeles"."

Vaatus lõppes Jõekääru lauluga.

Põimikule järgnes tõrvikutega rongkäik, mis tiirles ööpimedal väljakul ning liikus siis peamaja poole.

Lõpul suured tüdrukud laulsid palvelaulu, sügavalt rahvusliku palvuse pidas Endel Ruberg, misjärel valguspidu lõppes Eesti hümniga.

☆

Valguspeo korraldamisel olid tegevad Toronto Eesti Naisseltsi esinaine Heljo Novek, suvekodu juhataja dr. Kersti Linask ning õhtu kavalise osa organiseerijad-lavastajad, koostaja Maaja Matsoo, tantsu- ja laulujuhid Silvi Matsoo, Merike Luud, TiiaPihl, Peeter Roose, Maimu Nõmmik, jutustaja Merike Luud, Tiia Pihl, Peeter Roo-Jeeger, keda tänati roosiõitega. Rahva ette kutsuti ja avaldati tänu ka tehnilistele seadjaile kelleks olid Karl Novek, Mikk Jõgi, Ilmar Kütt ja Paul Pede.

Lavastuses olid kaastegevad hr. Vingumägi — Kalev Wällner, pr. Vingumägi — Kristi Luik, Pille Vingumägi — Maia Linask, Juhan Vingumägi — Märt Matsoo, Maila Piripill — Liia Rebane, Kalle Piripill — Peeter McConnon, hr. Täpne — Madis Saks, Peeter Vingumägi — Andres Puhvel, Joosep Vingumägi — Raivo Ling, Jaan Vingumägi — Kristjan Wallner. Tänutundeline rahvas elas südamest kaasa ja avaldas rohket kiitust, leides et Jõekäärul on näitlejate ja rahvatantsijate taimelava.

Pärast rahvas siirdus söögisaali kus pakuti toitu. Saalist kostis pillihäält ja tantsusamme, seal lõbutses Jõekääru noorus.

J. S-gi

Stseen Jõekääru laste suvekodus korraldatud valguspeol lavastatud Maaja Matsoo põimikust „Edasi tagasi". Foto: J. Säägi

majanduslikke päevaprobleeme

Estinvesti varandus kasvas 38%

Rootsi eestlaste majandusorganisatsioon töötab edukalt

Rootsi eestlaste majandusorganisatsiooni Estinvesti korralisel aastakoosolekul selgus, et ettevõtte varandus on kasvanud 38 protsendi võrra tehtud investeerimistel. See jaguneb järgmiselt: börsiaktsiad 51 protsenti, muud paigutused 25 protsenti, (aruandes on antud pisut madalam arv, positiivne areng on pärast ametliku aruande koostamist jätkunud).

Asjaajaja direktor Vambola Hurt andis seletusi:

— Varanduse juurdekasv on olnud rahuldav ja aktsiate juurdekasv on olnud kõrgem kui börsi keskmine. Teisi paigutusi on raske hinnata, kuna neid pole registreeritud börsil. Hinnangute taga võib peituda pisut suuremaid varandusetõuse.

Estinvesti peakoosolek kulges rahulikult. Kriitikat üldse ei esitatud, seevastu öeldi tänusõnu. Juhatuse poolt tehtud ettepanekud kiideti heaks. Sealhulgas ka ettepanek, et lähematel aastatel mitte dividende jagada võimaldamaks ettevõtte kiiret juurdekasvu ja konsolideerimist.

Aastaaruandest selgub, et Estinvesti käibevarad 30. aprillil ulatusid 2,1 miljoni Rootsi kroonini (ca $400.000).

Kas on ette näha uusi väärtpaberite väljalaskmist?

— Mitte lähematel aastatel, ütleb Vambola Hurt.

(EPL/ÜI)

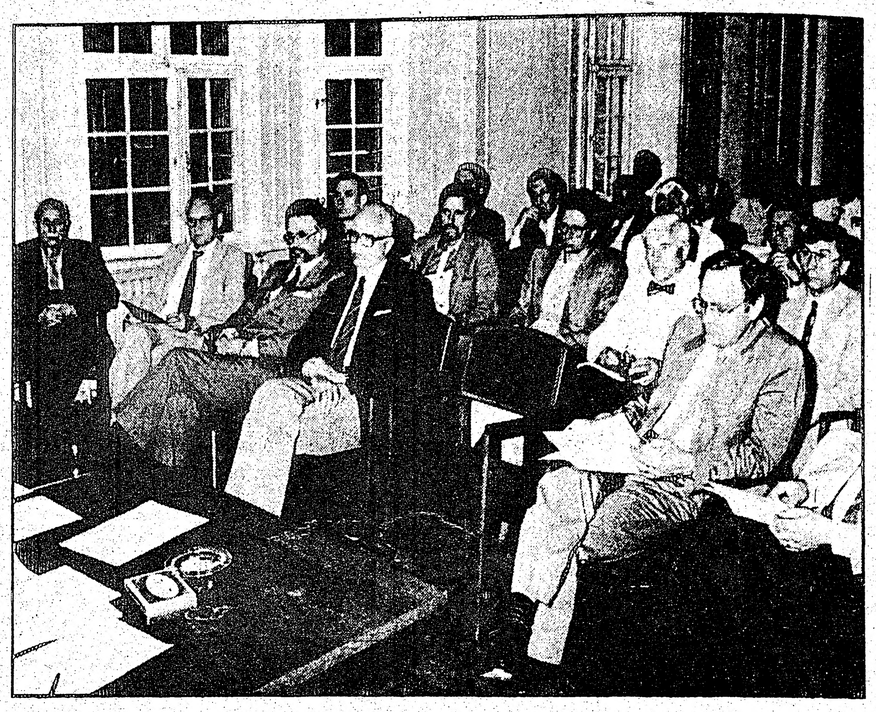

ESTINVEST pidas oma korralise aastakoosoleku Stokholmi Eesti Majas. Pildil vaade osavõtjaile.

Sõltlased väljaspool Kanadat

Väljaspool Kanadat elavate lähemate omaksete toetamine aastaid tagasi, seda eriti kodumaal elavate osas, oli kaunis levinenud mooduseks ka tulumaksu vähendamise seisukohalt. Teatavasti kodumaal elavate sugulaste toetamine toimus peamiselt kinkepakkide saatmise näol.

Viimaste aastate muudatused Kanada seadusandluses on nüüd *seda võimalust tunduvalt* kitsendanud, kuna varem tulumaksuametile esitati tihti kelmuslikke tõendeid toetuste saatmise kohta suuremate immigrantide gruppide poolt, nagu itaallased ja indialased.

Seadusandluse kaudu on esmajärgus kardinaalselt kitsendatud sugulaste ringi, kelle toetamist väljaspool Kanadat on võimalik taotleda sõltlasena (dependant). Nüüd on isegi otseses ülenevas joones sugulased, s.o. vanemad ja vanavanemad, sellest välja lülitatud. „Non-resident" sõltlastena on nüüd tunnustatud ainult maksumaksja abikaasa, lapsed ja lapselapsed.

Kui toetatuks on maksumaksja lapselaps, siis tuleb taotlusele lisada selgitus miks lapse vanemad ei ole võimelised toetama oma last. Selgituses tuleb näidata lapse vanemate sissetulek, nende põdurus (infirmity) või mõni muu eriline olukord.

Taotletavaks mahaarvamiseks sissetulekust on kas abieluline mahaarvamine (married exemption), või täissõltlase (exemption for wholly dependant children) oma.

Kui sõltlane on ealt üle 21 aasta maksustataval aastal ja oli seda nõtruse (infirm) tõttu, siis on soovitav hankida arsti tõend selle olukorra alguse ja kestvuse kohta.

Kui sõltlane oli ealt üle 21 aasta ja oli täisaegne õpilane või üliõpilane, siis tuleb lisada õppeasutise tõend vastava aasta kohta.

Kahtluse korral on võimalik, et tulumaksuamet nõuab täienduseks veel abiellumise tunnistust või laste sünnitunnistust.

Toetuste saatmine väljaspoole Kanadat peab olema tõendatud dokumentidega, nagu kviitungid postilt, panga rahakaartidelt või panga arvelt mahakirjutatud tshekkide näol.

Saadetav toetus peab olema küllaldane, et see vastava elukoha maa mõistes kujutab toetust. Paarisaja dollari saatmine jõuluks vaevalt annab mõõdu toetuse mõisteks. Kui aga näiteks keegi kodumaal praegu invaliidsuse või pensionärina saab 90 rubla kuus, s.o. 1.080 rubla aastas, mis ametliku Kanada vääringu järgi oleks ca $2.100 aastas, siis paarituhande dollari saatmine on tõenäoliselt juba toetus.

Esemete saatmisel välismaale tuleb pidada silmas, et see oma tähenduselt oleks läheldane mõistele „toetus", s.o. luksusesemed ei kvalifitseeru selleks. Sõltlase kviitungid raha või esemete vastuvõtmise kohta maksumaksja poolt vahetu üleandmise teel ei võeta arvesse (Receipts for cash or goods transferred directly from taxpayer to a non-resident will not be accepted). Viimane kitsendus vihjab fiktiivsete toetuste vältimisele.

Väljaspool Kanadat elava sõltlase toetamise tõestamiseks tuleb tulumaksulehele eraldi täidetult lisada „Declaration of Support of Non-Resident" vorm number T1E-NR, mis on saadaval kohalikest tulumaksuametitest.

E. Soomet

Erandlikest netosissetuleku vähendamise võimalustest

Kui tulumaksulehe täitmisel olete jõudnud netosissetuleku määritlemiseni, siis järgmiseks sissetulekust mahaarvamiste sektoriks on isiklikud mahaarvamised (personal exemptions) ja viimasena on muud, s.o. mitmesugused mahaarvamised. Viimases sektoris loetletud mahaarvamiste võimalustest on alljärgnevas artiklis püütud vaadelda erandlikke mahaarvamise võimalusi pimedate ja voodihaigete või ratastooli kasutajate osas.

Selle mahaarvamise taotlemise esimeseks sammuks on raviva arsti poolt täidetud vormi nr. T2201 esitamise vajadus. Arstid tihti ei ole selle vormiga varustatud, mispärast tavaliselt isikul tuleb lasta seda hankida kohalikust tulumaksuametist.

Pimedate osas on seaduse normid kaunis „leplikud", s.o. isik pidi mõnel ajal kalendriaasta jooksul jääma pimedaks, s.o. siin ei ole määritletud mitu kuud aastas ta oli tunnistatud pimedaks. Pimedate osas tuleb eelmärgitud vorm täita, kuid ei vaja arsti poolt tõendamist, kui isikul on olemas juba Canadian National Institute for the Blind registreerimise number (CNIB Registration Number).

Kui kellegi nägemisvõime on tunduvalt vähenenud, siis oleks põhjust oma perekonnaarstilt küsida, kui suure nägemise kaotuse puhul võidakse isikut legaalselt lugeda pimedaks.

Sama mahaarvamise teiseks taotlemise põhjuseks on isiku pikemaaegne haigus või invaliidsus ratastooli kasutamiseks. Nendel ajenditel mahaarvamise taotlemisel seadus püstitab järgmised nõuded: a) taotleja peab olema olulise osa päevast voodihaige vähemalt 12 kuud pidevalt, mis lõpeb maksustatava kalendriaastaga, või b) perioodiga, mis algab maksustava aastaga ja kestab aasta lõpuni, kui arsti arvates see olukord püsib kuni 12 kuu ulatuses, või c) see olukord oleks kestnud, kui isik ei oleks kasutanud arstlikke leiutusi, nagu kunstjalga jne. Tegurid, nagu töövõimetus või töövõimetuse tasu saamine, ei ole kausaalseks aluseks mainitud mahaarvamise taotlemisel.

Kui esmakordsel mahaarvamise taotlemisel on vastav vorm täidetud, see lisatud tulumaksulehele ja selle sisu viitab, et tegemist on enamvähem permanentse olukorraga, siis järgnevate aastate puhul puudub vajadus uue vormi lisamiseks tulumaksulehele.

Isiku tulumaksulehel netosissetulekut vähendavaks summaks 1985. aastal oli $2.590 (liinil 246) ja 1986. a. puhul on selleks $2.610.

Tervisliku olukorra tõttu on mahaarvamiseks õigustatud isikud sageli väga piiratud sissetulekuga, ega vaja seda mahaarvamist enda tulumaksu elimineerimiseks. Kui isik on tulumaksulehe täitmisel maksustatava sissetuleku (taxable income, line 260) viinud nullile ja seejuures kõik, või osa, lubatud mahaarvamisest on jäänud kasutamata, siis selpuhul taotlejat toetav isik (supporting person) on õigustatud kasutama oma tulumaksulehel kasutamata jäänud osa.

Kui toetavaks isikuks on teine abielupool, siis selpuhul on olukord kaunis lihtne. Täitmisele tuleb teise abielupoole tulumaksulehele *lisatav* tabel nr. 2 (Schedule 2) Ülejäänud toetavate isikute mõiste on aga tunduvalt kitsam, s.o. toetatavaks saab olla laps, keda toetav isik oleks olnud õigustatud näitama sõltlasena (dependant), või isik samaväärsena abielule (equivalent to married). Viimase mõiste tajumiseks tekib vajadus tabel nr. 6. (Schedule 6) lähemalt tutvunemiseks. Kui toetav isik on takistatud selle mahaarvamise kasutamiseks ainult põhjusel, et toetatava netosissetulek 1986. aastal oli enam kui $4,180, siis ta on siiski õigustatud osaliseks mahaarvamiseks kui toetatu maksustatav summa on viidud nullini.

E. Soomet

ROYAL LEPAGE

REAL ESTATE SERVICES LTD., BROKER
325 MOORE AVENUE, TORONTO

ESINDAJA

MAI SAARNA

Tel. kontoris 424-4900
kodus 751-1296

AINUKE EESTI LILLEÄRI

AARDVARK

1065 STEELES AVE. W.
NORTH YORK, ONT.
M2R 2S9

736-1170
Kodus 223-0201

AARDVARK
FLORIST
LTD

Omanik LINDA SEPP
Avatud 7 päeva nädalas. Lillede koju viimine.

VALVEARST
NÄDALALÕPUL

2., 3. ja 4. augustil
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

9. ja 10. augustil
dr. T. Maimets, tel. 469-1322

16. ja 17. augustil
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

23. ja 24. augustil
dr. R. Vanaselja, tel. 921-7777

ELEKTRIK

Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.

Halling 762-9190
Litsents nr. E. 1044

Jaku Kembi abikaasaga
Torontost.

Vancouveri sündm

Jak

13. juulil s.a. pühitseti Kem
„maamõisas" või talus pere
Jaku Kembi 70. a. sünnipäeva
langes 12. juulile. Abikaasa
oli selle korraldanud nii, nag
on vääriline ühele väärt eesti
hele. Pidulisi oli palju, võibo
gemale 300 inimest. Koos oli
nest perest 3—4 põlvkonda,
tõttu oli ujumisbassein k
noori täis. Täiskasvanud mõn
kas päikese käes või varjude
tudes. Taevaisa oli andnud ju
rajasti päikest ja soojust.

Kui söögid söödud ja j
joodud, siis tuli üllatus. Kal
tienne grupp, kes oli esi
Expo '86-ndal Ontario päeva
nes sünnipäevalapsele Jakule
oma haljal murul.

Tervitusi ja õnnesoove i
kõikide Vancouveri eestlaste
nisatsioonide esimehed.
Olljum tervitas esimesena
Kirikupondi poolt ja ütles,
teab, kas oleks meil oma K
maja 49 ave. ja Oaki nurga
ei oleks olnud Jaku ja Siina

Jaku Kembi Kalev Es

ti Majas. Pildil vaade

võimalustest

sutama oma tulumaksule-
tamata jäänud osa.
oetavaks isikuks on teine
ol, siis selpuhul on olukord
ihtne. Täitmisele tuleb tei-
upoole tulumaksulehele *li-*
el nr. 2 (Schedule 2) Üle-
oetavate isikute mõiste on
duvalt kitsam, s.o. toetata-
b olla laps, keda toetav
s olnud õigustatud näita-
asena (dependant), või isik
rsena abielule (equivalent
ed). Viimase mõiste taju-
ekib vajadus tabel nr. 6.
e 6) lähemalt tutvunemi-
toetav isik on takistatud
ahaarvamise kasutamiseks
õhjusel, et toetatava neto-
1986. aastal oli enam kui
siis ta on siiski õigustatud
mahaarvamiseks kui toeta-
ustatav summa on viidud

E. Soomet

TD., BROKER
ORONTO

LLEÄRI

736-1170
Kodus 223-0201
AARDVARK
FLORIST
vilmine. LTD

Jaku Kembi abikaasaga sünnipäevapeol, kus neile esinesid Kalev Estienne võimlejad Torontost.

Vancouveri sündmusi:

Jaku Kembi sünnipäevapidu

13. juulil s.a. pühitseti Kembide „maamõisas" või talus peremehe Jaku Kembi 70. a. sünnipäeva, mis langes 12. juulile. Abikaasa Siina oli selle korraldanud nii, nagu see on vääriline ühele väärt eesti mehele. Pidulisi oli palju, võibolla ligemale 300 inimest. Koos oli mõnest perest 3—4 põlvkonda, sellepärast oli ujumisbassein kubinal noori täis. Täiskasvanud mõnulesid kas päikese käes või varjude all istudes. Taevaisa oli andnud just parajasti päikest ja soojust.

Kui söögid söödud ja joogid joodud, siis tuli üllatus. Kalev-Estienne grupp, kes oli esinemas Expo '86-ndal Ontario päeval, esines sünnipäevalapsele Jakule tema oma haljal murul.

Tervitusi ja õnnesoove ütlesid kõikide Vancouveri eestlaste organisatsioonide esimehed. Rudolf Olljum tervitas esimesena V. E. Kirikupondi poolt ja ütles, et kes teab, kas oleks meil oma Kirikumaja 49 ave. ja Oaki nurgal, kui ei oleks olnud Jaku ja Siina Kembit siinses eestlaste peres. Kembi on „Meie Kodu" peatala. Ta on hästi korda seadnud oma isiklikud elumaja asjad, samuti on ta teinud eestlaste ühisettevõtetega. Kingiks andis üle hõbesulepea, mis osutub ainsaks vajalikuks tööriistaks — nimelt allkirja kirjutamiseks, et raha liikuma panna pangas.

Lembit Pütsep tervitas Eesti Kultuuri Ühingu nimel ja tõi välja huvitava asja Jaku eluloost, nimelt, et ta on teeninud eesti lennuväes. See oli üllatus, sest Jakust räägitakse kui kalamehest, kellel olid moodsamad ja teistel olematud kalapüügivahendid n.n. kakuaamid. Ja ta ehitas Vancouveris enneolematud ja esimesed kõrgehitused siia linna jne. Ja nüüd veel lennuväelane ka.

Ülempreester dr. Eugen Ruus tervitas Apostliku Õigeusu Koguduse poolt ja Maia Kirs luges ette Siina Kembi ema tehtud luuletuse Jakule, kui ta sai 50 a. vanaks. Jaku ämma arvamust oma väimehest oli hea kuulda.

Tarmo Viitre, Vancouveri Peetri koguduse esimees, tervitas ja andis üle kimbu ilusaid roose.

Enno Lepnurm tervitas Vancouveri Eesti Seltsi poolt. Ta iseloomustas sünnipäevalast ja ta abikaasat Siinat kui inimesi, kellede külalislahkus on tõeliselt globaalse ulatusega. Pere, kus on avatud uksed kõikidele eestlastele.

Ja siis Kalev-Estienne noored neiud, kes olid majutatud Kembide Vancouveris asuvas majas, tervitasid ja kallistasid sünnipäevalast igaüks üksikult ja kogunesid ta ümber. Siin ütles: „Kas võib olla veel ilusamat sünnipäeva Jakul, kui see, noored ilusad tüdrukud ümberringi."

Meestekoor Eugen Ruusi juhatusel laulis sünnipäevalapsele ta lemmiklaulu „Kuldrannake", mis asjaosalisele tõi pisara silma.

See oli ilus päev, ilusas looduses ja külalislahkes eesti peres ja pidu kestis mõnel, kuniks uus päev tervitas kojujõudjat.

H. J.

Jaku Kembi Kalev Estienne noorte võimlejatega.

„Näen veel unes nõukogude brutaalsust"

Shtsharanski külaskäigul Ühendriikides

Tänavu veebruari kuus nõukogude vangistusest vabanenud, rahvusvaheliselt tuntud juudisoost aktivist Anatoli Shtsharanski, kes on nüüd oma heebreakeelseks eesnimeks valinud Natan'i, andis intervjuu mis ilmus suurlehe „The New York Post'i" reedeses, 9-nda mai väljaandes. Pühapäeval toimus New Yorgis, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni peakorteri läheduses, juutide suurdemonstratsioon mida on peetud juba 15 aastat nõukogude juutidele emigreerumisõiguse nõudmiseks. Pühapäevasest demonstratsioonist võttis osa ligikaudu 300.000 inimest.

Natan Shtsharanski ütles „The New York Post'i" toimetajale Steve Dunleavy'le antud intervjuus, et ta näeb ikka veel und nõukogude sunnitöölaagrite brutaalsusest. „Mitte luupainajaid. Ma olen väga rahulik inimene, kuid ma näen unes laagrit ja oma sõpru. Ma saan magada ainult neli tundi päevas." Üheksa aastat nõukogude vangistuses viibinud Shtsharanski jätkas: „Venelastel on olemas väga hästi väljakalkuleeritud piinasmissüsteem isegi siis kui sa oled pidamas näljastreiki. Nad sundtoidavad sind iga kolme päeva tagant. Süda lööb siis 200 korda minutis," seletas 38-aastane matemaatik. Küsimusele piinamise kohta üldisemalt vastas Shtsharanski järgmist: „Füüsiline piinamine? Mitte minu, kuid paljude minu sõprade kallal."

Shtsharanski kohtus Washingtonis Ühendriikide presidendi Ronald Reagan'i, välisminister George Shultz'i ja Kongressi juhtivate liikmetega. Ta ütles kõnesolevas intervjuus selles seoses järgmist: „See on lühikene reis, kuid mul on kavas mõningad tähtsad kohtumised, kus ma tahan rääkida nende saatusest kes jäid maha, süümevangid ja „refusenik'ud" kes on oodanud pikki aastaid õigust lahkuda.

Ma loodan, et nende kohtumiste läbi, kus ma kirjeldan oma kogemusi võõldeldes KGB suure repressiooni vastu meil on võimalik aidata neid meie vendadest N. Liidus, kes on ikka veel ootamas oma vabadusepäeva."

Pühapäevasest suurdemeonstratsioonist võttis osa terve rida juhtivaid New Yorgi osariigi poliitikuid, mitmed tähtsamad nende hulgast mittejuudid. Kohal olid New Yorgi osariigi kuberner Mario Cuomo (kellest on korduvalt juttu olnud kui võimalikust Demokraatide presidendikandidaadist aastal 1988), osariigi mõlemaid senaatorid Daniel Patrick Noynihan ja Alfonse D'Amato, New Yorgi linnapea Edward Koch ning paljud teised. Nad kõik võtsid massmiitingul sõna, nagu tegi seda ka New Yorgi rooma-katoliiklik peapiiskop kardinal John O'Connor.

Mitmed kõnelejad ja massdemonstratsiooni organiseerijad ütlesid ajakirjandusele,

et N. Liidus elunevast kahest ja poolest miljonist juudist on 400.000 avaldanud soovi sealt lahkumiseks.

Teatavasti on nõukogude võimud viimase viie-kuue aasta jooksul teravalt piiranud juutide emigratsiooni, mis oli küllaltki elav 1970-ndate aastate teisel poolel.

EESTLASED SAKSAMAAL

Bonni läheduses Annabergi lossis toimusid järjekordsed Saksamaa Eestlaste Keskkomitee poolt korraldatud kevadised kultuuri- ja õppepäevad. Peeti rida loenguid poliitilistel, filosoofilistel, kirjandusliikel ja rahvuskultuurilistel teemadel. Laulupeo toimkonna liikmed andsid tõhusa ülevaate üksikute ürituste organiseerimise arengust. Toimus ka jumalateenistus lossi kirikus, kus teenis vikaarõpetaja Ellinor Nurmik. Ava- ja lõpusõnad õppepäevadele ütles Keskkomitee esimees Joh. Västrik.

☆

Nagu piiskop Karlheinz Stoll (Nordelbische Kirche) Schleswig-Holsteinis, Põhja-Saksamaal, sealsel sinodil teatas, külastavat neid järgmise aasta sügisel luteri kiriku delegatsioon Eestist. Põhjuseks olevat Baltimaade kristianiseerimine 800 aasta eest. Reisi peasihiks olevat endine klooster Segeberg Schleswig-Holsteinis, kust tollal alustati ristiusu levitamist Baltimail.

☆

Kölni Eesti Rahvuskoondise aastapeakoosolekul kinnitati tegevus- ja kassaaruanded ja valimistel valiti juhatus tagasi endises koosseisus: esimees Johannes Küngas, liikmed Jaan Purga ja Raimond Leitaru. Revisjonikomisjoni valiti Mai-Liis Dinkelbach, Heinrich Kaldoja ja Arnold Kiitsak.

★

Saksamaal, Kölnis elunev Maret Kalda, kes oli kaua aastaid kohapääl rahvatantsutrupi „Tungal" juhatajaks, korraldab 17. maist kuni 8. juulini Hollandis, Armsterdamis, Galerie Art und Architekteur, J. Verhulstraat 109 fotonäituse. Välja on pandud fotosid igast maailmakaarest paljudest riikidest ja rahvastest, milledel peegeldub inimeste igapäevane elu, jõukus, vaesus jne.

☆

Aprillikuu lõpul toimus Fürthis järjekordne bridzhivõistlus paarismängus eesti meistri nimele, millise jõukatsumise viis järjekorras läbi Fürth/Nürnbergi Eesti Bridzhiklubi.

Pinevate võistluste järel juhtisid esimesel päeval Metsaveski—Västrik Geislingeni Eesti Bridzhiklubist, kuid kes pidid teisel päeval alla vanduma abielupaar Rosenholmile Lörrachist. Kuna viimased olid tulnud juba varemalt kahel korral esikohale, siis omandasid nad seekord jäädavalt väljapandud rändkarika. Seekord saavutasid nad 209 punkti. Teisele kohale tulid Mesaveski—Västrik 200 punktiga, kolmandaks Purga—Veinimägi Bonn/Kölni E. Bridzhiklubist 182 p., neljandaks Küngas—Räni, samuti Bonn/Kölni E. Bridzhiklubist 181 p. ja viiendaks Reinup-Taska Fürth/Nürnbergi E. Bridzhiklubist 165 p. Turniiril andsid auhinnad osavõtjaile üle V. Nurmissaar ja Geislingeni E. Bridzhiklubi esimees V. Bitter, kes oli võistlustel ühtlasi ka peakohtunikuks.

SPORT

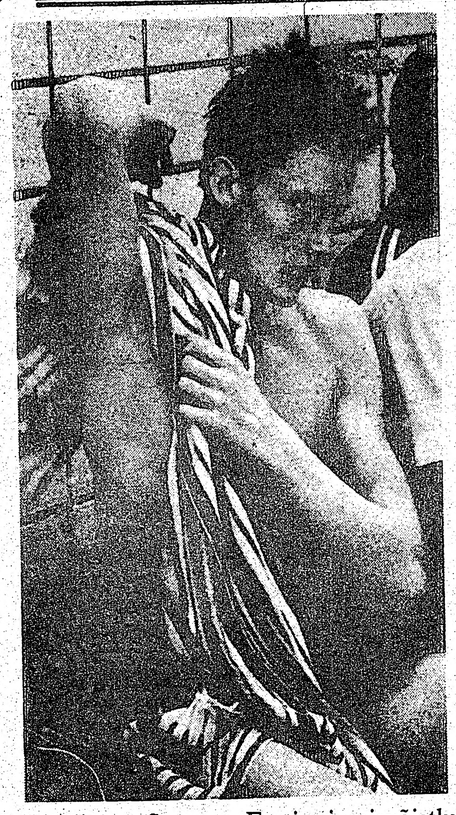

Aldo Suurväli — Soome—Eesti ujumisvõistlusel silma paistnud liblikujuja.

Soome-Eesti ujumisvõistlus

Soomes, Hyvinkääl toimus Eesti-Soome ujujate maavõistlus, mille 11. korda võitsid eestlased, meeste paremus oli 90:63 vastu, naised aga kaotasid napilt soomlastele 74:78, kokku üldtulemused 164:141.

Meestest said eestlased esikohad: **400 m vabalt** — A. Tammemäe 4.14,72, **100 m liblikat** — Aldo Suurväli 57,65, teine A. Liiv 59,26, **400 m komplekujumine** — A. Aasma 4.48,78, teine U. Viirpuu 4.52,16, **4 x 100 m vabalt** — Eesti 3.38,24 (A. Tammemäe, A. Suurväli, A. Aasma, A. Liiv), **100 m vabalt** — A. Tammemäe 53,91, 200 m liblikat — A. Suurväli 2.10,0,1, **1500 m vabalt** — A. Aasma 17.05,49, **200 m kompleksujumine** — U. Viirpuu 2.14,09, **4 x 100 kompleksujumine** — Eesti 4.05,15, (J. Shepelev, K. Meier, A. Suurväli, A. Tammemäe).

Naiste tulemused polnud nii head. Esikohti said: **200 m liblikat** — Triin Kitsel 2.21,51, **800 m vabalt** — Kaja Komissarov 9.21,14, **200 m kompleksujumine** — Aili Liiv 2.24, 11, **400 m vabalt** — K. Komissarov 4.36,35, **200 m selili** — A. Liiv 2.25,95, **400 m kompleksujumine** — A. Liiv 5.03,78.

p?d tae

RISTSÕNA NR. 1300

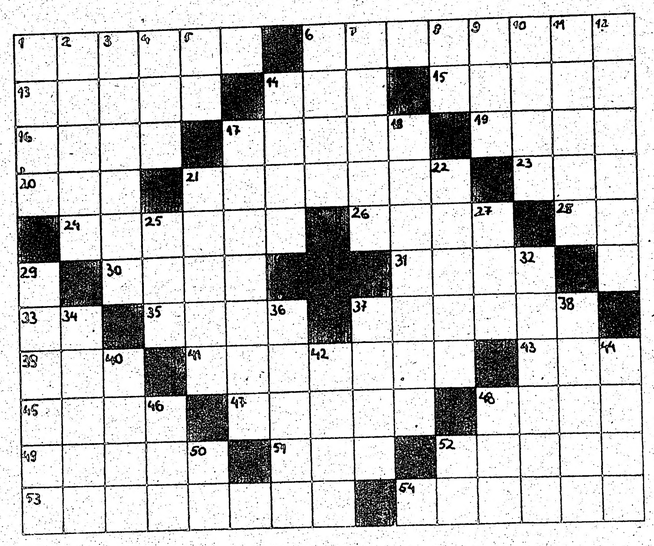

Põikread: 1. Pind filmide ja piltide projekteerimiseks, 6. Trükitud plank täitmiseks, 13. Kõhuli, 14. Õu, hoov — saksa keeles, 15. Kevadlill, 16. Naisenimi, 17. Üks P.-Ameerika suurtest järvedest, 19. Talent, 20. Läti rahaühik, algkeeles, 21. Auaste sõjaväes, 23. Mõiste pallimängudes, 24. Silmapilk, 26. Ustav, 28. Sinu, 30. Põlemisel tekkiv kardetav gaas, 31. II maailmasõja aastail mitmel alal rakendatud USA riigimees, 33. Jõgi Lätis, 35. Kuju Lääne-Kanada ajaloost, 37. Tulevased mehed, 39. Kolm ühesugust konsonanti, 41. Eesti skulptuuri pioneere, 43. Tegelane ooperis „Turandot", 45. Rõdu või terass sissekäigu ees, 47. Paremus, hea külg, 48. Jumal Skandinaavia muinasusundis, 49. Riidesort, 51. Taotakse maasse, 52. Naisenimi, 53. Putukas, 54. Üks apostlitest.

Püstread: 1. Mehenimi, 2. Hiljuti surnud tuntud eesti muusikamees Ameerikas, 3. Linn Ukrainas, 4. Inglise õlu, 5. Valuhüüe, 6. USA 20. sajandi president, 7. Söövitustrükk (graafilise kunsti liik), 8. Metsaülikooli esitähed, 9. Omapead, 10. Filmistaar Turneri eesnimi, 11. Doos, 12. Alatu isik, 14. F. Tuglase humoristlik jutustus, 17. .... öö — K. Ristikivi romaan, 18. Operatsiooni puhul vajalik uimastus, 21. Riik Aafrikas, algupärases kirjaviisis, 22. Ebameeldiv heli, 25. Mulle — saksa keeles, 27. Mitte vana, 29. Hobusõiduk, 32. Kaupmeeste ja käsitööliste koondised keskajal, 34. Mäestik Lääne-Siberis, 36. Jõgi Tartumaal, 37. Kreeka täht, 38. Naissoost filmi- või lavatäht, 40. ... jalg — lonkur, 42. Värss, luuletus, tagurpidi, 44. Magades, 46. Ehe, 48. Küla ja sadam Võrtsjärve ääres.

RISTSÕNA NR. 1299 LAHENDUS

Põikread: 4. Vallaline, 7. Eduard Viiralt, 10. Klio, 11. Nädal, 13. Mõõk, 14. Nora, 16. Ainu, 18. Saaremaa, 19. Piiritus, 21. Pisa, 22. Anna, 24. Miil, 25. Sorts, 26. Raev, 29. Johann Strauss, 30. Kuulujutt.

Püstread: 1. Varas, 2. Tarvidus, 3. Inari, 5. Adson, 6. Elamu, 8. Pliiatsid, 9. Põllumees, 11. Napakas, 12. Labidas, 15. Ometi, 17. Norin, 20. Karistus, 21. Ploom, 23. Arest, 27. Kahur, 28. Vaste.

Robert Vellend võitis maastikusõidu

Pühapäeval, 20. juulil toimus Metro Toronto loomaaia lähedal Rouge jõe ääres hooaja viimane võistlus nn. „Mountain Bike" võistluse seerias.

15 km pikkuse maastikusõidu võitis 30 võistleja hulgas Robert Vellend, kes treenib nüüd ainult töö kõrvalt, aga on ikka veel heas vormis.

Eestlased Edinburgh'is

24. juulist kuni 2. augustini toimuvad Edinburgh'is, Shotimaal XIII Briti Maailmariigi Mängud. Kanada 380-liikmelise võistkonna koosseisus läksid sinna ka vähemalt kaks eestlast Torontost: Cindy Õunpuu ujujana ja Martin Vellend jalgratturite mänedzherina.

Mängude esimesed päevad ei olnud eriti edukad kummalegi: Cindy tuli 200 m rinnuliujumises teiseks uue noore tähe Allison Higsoni järele, kes on alles 13-aastane ja mängude noorim võistleja. Jalgrattasõidus ebaõnnestus nii 100 km meeskonnasõit kui ka favoriit Curt Harnetti ühe km sõit.

Ki

Tubina looming

Vahendajaks abistan Neeme Järvi heliplaa

Alan Teder on Toron tegev Elmar Maripuu teat riorul esitatud lavastuses. na heliplatide levitajana, Prokofievi jt. sümfoonilis

EDUARD
Symphony No. 9 - Estoni

TUBIN: Symphony No 9 -
Toccata: Gothenburg Sympho

Esimene Neeme Järvi j
Tubina heliplaadi ümbris.

Kui Neeme Järvi alustas j aktsiooniga Eduard Tubina loo gu maailmale tutvustamiseks, kis ülemaailmne eestlaste nende heliplaatide vastu. Roc asuval heliplaadifirmal ei o igal pool esindajat ja Toront tekkis vajadus kuidas neid sa Üheks vahendajaks Kanadas k nes Alan Teder.

A. Teder selgitabki sattumis liplaadilevitajaks.

— 1983. a. jõulude ajal, pool tat enne ESTO't tekkis huvi meste Tubina heliplaatide sa seks, alul ainult iseenesele. kui ma hakkasin neid ühest T to all-linna ärist saama, hak ka teised ütlema, et kuna t all-linnas, toogu ma ka neile plaate. Kui nii tekkis juba vahendaja koht sõpruskonnas tekkis küsimus, miks neid üld nada ärist osta, kui neid on v lik saada otse Kanada esindaj Scandinavia Record Import j lejuures eestlastele müüa s ma hinnaga. Kui niiviisi esi ameti sain, siis andsin edas giks neid ka Eesti Abistamis tee kinkeärisse, mida olen pi kolme aasta jooksul varustan

Eduard Tubina loomingu plaadistamise aktsioon Neem vi juhtimisel ja õhutamisel o nud tagajärgi, eestlased maal on andnud suuri toetus plaadistamiseks. Kui suur o kaudu müüdud heliplaatide

— Kolme aasta jooksul 15 gis, suurem osa Tubina t aga kuna mõned koguvad Neeme Järvi juhtimisel sis gitavat, siis ka Sibeliuse jt. jate heliplaate. Suurim m ESTO'84 ajal, midagi 300 heliplaadi ringis, kuid arv tuleb ka sellega, et selleks oli ilmunud vaid kaks.

Nii ongi minust saanud ä kelle ülesandeks on jäänu plaatide levitamine ja postig miste täitmine. Seda ei sa sõna tõsises mõttes äritse nimetada, kuna see on rohke

Tulid, olid ja põgenesid

Kui venelased hävitasid Eesti iseseisvuse

4.

Loodavas korpuses säilitati senine Eesti rahvaväe vorm, kõrvaldati vaid pagunid ja viidi sisse Punaarmee komandeeriva koosseisu eraldusmärgid. Korpuse, diviiside ja väeosade komandörid, staabiülemad ja juhtiv koosseis määrati Eesti rahvaväe koosseisust. Teenistust jätkasid need ohvitserid ja allohvitserid, kes selleks ise soovi avaldasid ja kelle tahet uue korraga kaasa minna oli kontrollitud areneva sotsialistliku revolutsiooni käigus. (Vahemärkusena: vabatahtlikke oli küll mõni üksik, ja soovi ei avaldanud keegi, peale kommunistlike vaadetega ohvitseride ja allohvitseride. Keegi ei julgenud sõjaväest lahti võtta. Kui võtsid siis ka kadusid teadmatusse, kas arreteeriti või kõrvaldati vaikselt). Komandöride asetäitjad rivi alal määrati Punaarmee ohvitseride hulgast, kes vastavalt Punaarmees kehtivaile määrustikulistele nõuetele olid abiks lahingulisel väljaõppel. Punaarmee koosseisust määrati ka väekoondiste ja väeosade komissarid ning allüksuste poliitilised juhid (nuhid), kuna Eesti rahvaväes ei olnud vastava ettevalmistusega sõjaväelasi. Reameeste ja seersantidega komplekteeriti korpuse väeosad täielikult Eesti rahvaväest.

Formeeritav korpus nimetati 22. laskurkorpuseks, selle komandöriks määrati kindralmajor G. Jonson, komissariks brigaadikomissar A. Bagnjuk ja komandöri asetäitjaks rivi alal polkovnik Boloznov.

Korpuse koosseisu kuulusid kaks laskurdiviisi ja korpuse väeosad. Põhja-Eestisse majutatud 180. laskurdiviisi komandöriks määrati kindralmajor R. Tomberg, komissariks polgukomissar L. Jevdokimov ja komandöri asetäitjaks polkovnik I. Missan. Diviisi koosseisu kuulusid 21. laskurpolk (Tallinnas), 42. laskurpolk (Paides ja Türil), 86. laskurpolk (Tapal), 629. haubitsapolk (Tapal, Moe mõisas ja Kadrinas), 150. üksik õhutõrjedivisjon Tapal, 157. side-, 33. sapööri- ja 90, luurepataljon ning 15. üksik tankitõrjedivisjon Tallinnas ja selle ümbruses.

Lõuna-Eestisse paigutatud 182. laskurdiviisi komandöriks määrati kindralmajor J. Kruus (ajutiselt „udu" katteks), komissariks polgukomissar S. Orlov ja komandöri asetäitjaks polkovnik I. Intjapin. Diviisi väeosadest asusid 140. laskurpolk Võrus, 171. laskurpolk Petseris, 232. laskurpolk Elvas ja selle ümbruses, 625. kergesuurtükiväe polk (moodustati endisest 2. diviisi suurtükiväe 3-ndast grupist) Lauras ja selle ümbruses ning Pankovitsa mõisas (E.V.R. aegne Keremi mõisa), 626. haubitsapolk (moodustati endisest 4. suurtv. grupist Otepää alevis ja ümbruses) 9. sidepataljon Tartus, 108. luurepataljon Ülenurme mõisas (endine Eestiaegne omanik Muna) ja 201. üksik sapööripataljon ja 152. üksik õhutõrjedivisjon Tallinnas ja Nõmmel ning 22. üksik lennueskadrill Jägalas.

Korpuse väeosade formeerimist ning seniste Eesti rahvaväe üksuste likvideerimist alustati praktiliselt septembri alguses ja viidi lõpule 13. septembriks. Sel päeval mindi üle Punaarmee komandeeriva koosseisu tunnuste kandmisele ja korpus arvati Balti erisõjaväeringkonna vägede koosseisu. Ohvitserid kinnitati Balti erisõjaväeringkonna ülema käskkirjaga kohtadele ja neile anti Punaarmee auastmed 15. novembril 1940.

Endistele kodanlikus armees teeninud ja Punaarmeesse astunud kõrgematele komandöridele anti Punaarmee kindralite auastmed NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu määrusega 29. detsembril 1940.

Edasi algab juba õige „näo näitamine", milleks võtan välja mõned tähtsamad kohad K. Mangi jutustusest.

„Vastloodud korpuses algas pingeline ja vastutusrikas organiseerimise- ja õppetöö. Seda tuli teha küllaltki keerulistes tingimustes, sest riigis toimuv terav klassivõitlus kajastus ka sõjaväes. Korpuse ridades oli küllalt sõjaväelasi, kelles sotsialistliku korra kindlustamiseks ettevõetud sammud kutsusid erile rahulolematuse. Ei olnud korpuse read puhtad ka nõukogude korrale vaenulikest elementidest.

Märgatavalt muutus suvise laagriperioodi alguses ja enne lahingülesande täitmisele asumist ka korpuse juhtiv isikkoosseis. Osa ohvitsere, kes senise töö käigus olid ilmutanud ilmselt sallimatust teenistuse vastu Punaarmees, eemaldati (viidi öisele õppusele ja sealt enam tagasi ei saabunud, kuulduse kohaselt need hukati) korpuse ridadest. Paljud eestlastest komandörid, nagu kindralmajor Tomberg, kolonelid J. Lukas, V. Külaots, V. Trossi, A. Sauselg, G. Leets ja teised saadeti täienduskursustele kõrgemate sõjaväeliste õppeasutuste juurde. Neid asendasid nende endised asetäitjad. Enne suvelaagrisse minekut demobiliseeriti ka kõik ajateenijad, kelle teenistusaeg oli lõppenud.

☆

Edasi minu tähelepanekuid ja teenistusest punaarmees.

Peale juunipööret läks „asi" hoopis rööpast välja. Petserimaalt kaitseväes teenivad venelastest ajateenijad käisid ilma luba küsimata linnas venelastest tsiviilisikute juures koosolekuid pidamas. Patareis moodustati sõdurite komitee, mille esimeheks sai üks aegateeniv üli-kooliõpilane, punased nurgad tekkisid õpperuumi ja seinaleht hakkas ilmuma, kus oli kommunismi ülistavaid kirjutisi ja isegi mõned ülemusi halvustavad artiklid.

Punategelased käisid patareis kõnesid pidamas ja endist riigikorda sarjamas.

Ühel päeval sai patarei käsu kogunemiseks Petseri turuplatsile rahvamiitingule. Sinna jõudes oli näha, et trobikond mehi ja naisi seisid veoautol ja „lõugasid" midagi vene keeles üksteise järel. Kui kõik oodatud olid kohale jõudnud, siis lasti laulda „ahned koerad laiali". Minu kõrval seisis Petseri Gümnaasiumi õpilane Endel Sõgel ja laulis paatosega täiest kõrist seda revolutsioonilist laulu. Laulu järel küsis ta minult: „Miks sina ei laulnud? kas see laul ei kõlba sulle?" Ütlesin, et mina ei ole kunagi oma elus laulnud ja pealegi ma ei oska neid sõnu. Ta jäi nähtavasti rahule.

Endel Sõgelit tundsin väga hästi, kuna ta oli kooli ajal samas majas, teisel korrusel elava venelasest maamõõtja juures korteris.

(Järgneb)

kiv kardetav gaas, 31. II maa-asõja aastail mitmel alal raken-ud USA riigimees, 33. Jõgi Lä-. 35. Kuju Lääne-Kanada aja-st, 37. Tulevased mehed, 39. lm ühesugust konsonanti, 41. sti skulptuuri pioneere, 43. Te-ane ooperis „Turandot", 45. du või terass sissekäigu ees, 47. remus, hea külg, 48. Jumal ndinaavia muinasusundis, 49. desort, 51. Taotakse maasse, 52. senimi, 53. Putukas, 54. Üks stlitest.

Püstread: 1. Mehenimi, 2. Hil- surnud tuntud eesti muusika-es Ameerikas, 3. Linn Ukrai-, 4. Inglise õlu, 5. Valuhüüe, 6. A 20. sajandi president, 7. Söö-strükk (graafilise kunsti liik), Metsaülikooli esitähed, 9. Oma-d, 10. Filmistaar Turneri ees-ni, 11. Doos, 12. Alatu isik, 14. Tuglase humoristlik jutustus, ... öö — K. Ristikivi ro-an, 18. Operatsiooni puhul va-k, uimastus, 21. Riik Aafrikas, upärases kirjaviisis, 22. Eba-ldiv heli, 25. Mulle — saksa les, 27. Mitte vana, 29. Hobu-uk, 32. Kaupmeeste ja käsitöö-koondised keskajal, 34. Mäes-Lääne-Siberis, 36. Jõgi Tartu-al, 37. Kreeka täht, 38. Nais-st filmi- või lavatäht, 40. jalg — lonkur, 42. Värss, luu-s, tagurpidi, 44. Magades, 46. , 48. Küla ja sadam Võrtsjärve cs.

STSÕNA NR. 1299
HENDUS

Põikread: 4. Vallaline, 7. Edu- Viiralt, 10. Klio, 11. Nädal, Mõõk, 14. Nora, 16. Ainu, 18. remaa, 19. Piiritus, 21. Pisa, Anna, 24. Miil, 25. Sorts, 26. v, 29. Johann Strauss, 30. Kuu-tt.

Püstread: 1. Varas, 2. Tarvidus, lnari, 5. Adson, 6. Elamu, 8. atsid, 9. Põllumees, 11. Napa-, 12. Labidas, 15. Ometi, 17. in, 20. Karistus, 21. Ploom, Arest, 27. Kahur, 28. Vaste.

istusest punaarmees. eale juunipööret läks „asi" pis rööpast välja. Petserimaalt seväes teenivad venelastest aja-hijad käisid ilma luba küsimata as venelastest tsiviilisikute juu-koosolekuid pidamas. Patareis odustati sõdurite komitee, mille neheks sai üks aegateeniv üli-liõpilane, punased nurgad tek-d õpperuumi ja seinaleht hak-ilmuma, kus oli kommunismi tavaid kirjutisi ja isegi mõned musi halvustavad artiklid.

Punategelased käisid patareis kõ-id pidamas ja endist riigikorda amas.

Ühel päeval sai patarei käsu ko-emiseks Petseri turuplatsile rah-iitingule. Sinna jõudes oli nä-et trobikond mehi ja naisi sei-veoautol ja „lõugasid" midagi e keeles üksteise järel. Kui kõik datud olid kohale jõudnud, siis ti laulda „ahned koerad laiali". nu kõrval seisis Petseri Güm-asiumi õpilane Endel Sõgel ja lis paatosega täiest kõrist seda olutsioonilist laulu. Laulu jä-küsis ta minult: „Miks sina ei lnud? kas see laul ei kõlba sul-" Ütlesin, et mina ei ole kunagi a elus laulnud ja pealegi ma ei ka neid sõnu. Ta jäi nähtavasti hule.

Endel Sõgelit tundsin väga häs-kuna ta oli kooli ajal samas ma-, teisel korrusel elava venelasest aamõõtja juures korteris.

(Järgneb)

kirjandus • kunst • muusika

Tubina loomingust ilmunud 6 heliplaafi

Vahendajaks abistamise tõttu – Alan Teder vestleb sattumisest Neeme Järvi heliplaatide levitajaks

Alan Teder on Toronto eestlaskonnale tuntud näitehuvilise noorena, kes oli kaastegev Elmar Maripuu teatritegevuses ja Eesti Rahvusteatris; alles hiljuti esines Seedriorul esitatud lavastuses. Viimasel paaril aastal on ta saanud tuttavaks Eduard Tubina heliplatide levitajana, laiemalt kogu Neeme Järvi poolt sissemängitud Sibeliuse, Prokofievi jt. sümfoonilise muusika levitajana.

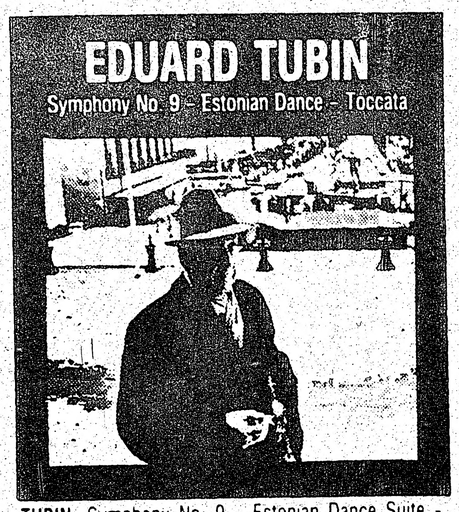

TUBIN: Symphony No. 9 - Estonian Dance Suite - Toccata: Gothenburg Symphony Orch; Jarvi - LP 264

Esimene Neeme Järvi juhatusel sissemängitud Eduard Tubina heliplaadi ümbris.

Kui Neeme Järvi alustas julge aktsiooniga Eduard Tubina loomingu maailmale tutvustamiseks, tekkis ülemaailmne eestlaste huvi nende heliplaatide vastu. Rootsis asuval heliplaadifirmal ei olnud igal pool esindajat ja Torontoski tekkis vajadus kuidas neid saada. Üheks vahendajaks Kanadas kujunes Alan Teder.

A. Teder selgitabki sattumist heliplaadilevitajaks.

— 1983. a. jõulude ajal, pool aastat enne ESTO't tekkis huvi esimeste Tubina heliplaatide saamiseks, alul ainult iseenesele. Aga kui ma hakkasin neid ühest Toronto all-linna ärist saama, hakkasid ka teised ütlema, et kuna töötad all-linnas, toogu ma ka neile heliplaate. Kui nii tekkis juba mingi vahendaja koht sõpruskonnas, siis tekkis küsimus, miks neid üldse kanada ärist osta, kui neid on võimalik saada otse Kanada esindajalt — Scandinavia Record Import ja sellejuures eestlastele müüa soodsama hinnaga. Kui niiviisi esindaja ameti sain, siis andsin edasimüügiks neid ka Eesti Abistamiskomitee kinkeärisse, mida olen pidevalt kolme aasta jooksul varustanud.

Eduard Tubina loomingu heliplaadistamise aktsioon Neeme Järvi juhtimisel ja õhutamisel on andnud tagajärgi, eestlased mitmel maal on andnud suuri toetusi heliplaadistamiseks. Kui suur on Sinu kaudu müüdud heliplaatide arv?

— Kolme aasta jooksul 1500 ringis, suurem osa Tubina töödest, aga kuna mõned koguvad kõiki Neeme Järvi juhtimisel sissemängitavat, siis ka Sibeliuse jt. heliloojate heliplaate. Suurim müük oli ESTO'84 ajal, midagi 300 Tuom. heliplaadi ringis, kuid arvestada tuleb ka sellega, et selleks ajaks oli ilmunud vaid kaks.

Nii ongi minust saanud ärimees, kelle ülesandeks on jäänud heliplaatide levitamine ja postiga tellimiste täitmine. Seda ei saa siiski sõna tõsises mõttes äritsemiseks nimetada, kuna see on rohkem harrastus, mis tekkis seoses oma heliplaadikogu täiendamisega ja teistele vahendamisega.

Tubina helitöid on ka teiste heliplaadifirmade poolt välja antud, kas vahendad ka nende omi?

— Minu esindaja vahekord on siiski ainult heliplaadifirmaga BIS, milline on ühemehe ettevõte, kuid on muutunud juhtivaks Skandinaavias klassikalise muusika salvestajana. BIS on Robert von Bahr, tutvustab end ettevõtte omanik, kes 12-e aastaga on andnud välja üle 300 heliplaadi. 1943. a. sündinud mees on Helsingi Ooperi primaballerina ja Helsingi Philharmoonia Orkestri tshellisti poeg, kes on õpinud õigusteadust, keeli (soome ja vene) statistikat, muusikaajalugu ja majandusteadust Stokholmi ülikoolis ja konservatooriumis. Sellise tagapõhjaga produtseerija on olnud kokkuhoidlik igal alal, väljaarvatud heliplaatide tehniline kvaliteet; need lõigatakse ja pressitakse Lääne-Saksamaal TELDEC ettevõtte poolt, mis on parema kvaliteediga Skandinaavia oma heliplaatidest. See kvaliteet on ka Neeme Järvi Tubina heliplaadid maailma tähelepanufookusse toonud, saades parima heliplaadi auhindu. Kõik on salvestatud nn. digital-süsteemis.

Kui mitu heliplaati on Tubina heliloomingust juba ilmunud?

— Tubina heliloomingu salvestamine algas 4. sümfooniaga (BIS 227), millele järgnes 9. sümfoonia koos Toccata ja Süit eesti tantsudest (BIS 264). Üsna kiiresti järgnes „Pidulik prelüüd/Viiulikontsert nr. 1 / Eesti tantsude süit viiulile ja orkestrile" (BIS 286), siis 2. sümfoonia „Legendaarne" / 6. sümfoonia (BIS 304). Tänavu on kevadeks ilmunud 5. sümfoonia / Kratt (BIS 306) ja „Reekviem langenud sõduritele / Taganejate sõdurite laul / Ave Maria " (BIS 297). „Reekviem langenud sõduritele" on Tubina üks viimastest helitöödest, (loodud 1979) ja põhineb kolmele Henrik Visnapuu luuletusele, „Ole tervitet, tervitet", „Sõduri matus" ja „Sireli" ning Marie Underi „Sõduri ema". Eestikeelse teksti laulis Lundi üliõpilaste koor, kel on olnud teisigi kogemusi eesti laulude esitamisel.

Kui palju on veel Tubina heliloomingust ilmumisel?

— Ilmumisel on kaks viiulikontserti 1., 3., 7., 8. ja 10 sümfooniad, kontrabassi kontsert. Sellega oleks kaetud Tubina orkestrimuusika. Neeme Järve üleskutse toetuste saatmiseks andis tagajärgi -- nii on kolm ilmunud juba märkusega, kes selle heliplaadi ilmumist on toetanud. Nii on ühele märgitud toetajaks „Eduard Tubina Ühing Rootsis", teisele Arnold Varik's Fond ja Kanada eestlased, kolmandale USA eestlaste poolt. Toetused tagavad järgmiste heliplaatide ilmumise. Kuid välismaailmas asuvaile eestlasile on jäänud selle aktsiooni täitmisel teinegi osa, aidata kaasa levitamisele, osta neid ise ja tutvustada sõpruskonnas. Heliplaatide olemasoluga võime eesti muusikat igal pool tutvustada.

Tubina töid on ilmunud ka teistel heliplaadikompaniide kaudu, kuivõrd on võimalusi nende levitamiseks?

— Neid on ilmunud varem Rootsi ettevõtete juures. „Aurora Borealis" pianist Rolf Lindblomi ja viiuldaja Alfred Pisukese koostöös, balalaikakontsert koos teiste samale instrumendile loodud helitöödega (Caprice). Varsti on samalt heliplaadikompaniilt ilmumas kogu Tubina klaverimuusika looming heliplaadil, mille mängis sisse pianist Vardo Rumesson kui ta Rootsis viibis. Pianist kirjutas ka ülevaate Tubina loomingust, mis lisatakse heliplaatidele.

Teder teab lisada, et pärast Tubina helitööde heliplaadistamist on juba kavas A. Pärti sümfoonilise loomingu helisalvestamine, Kaljo Raidi 1. sümfoonia ja Elleri „Viis pala keelpillidele', kõik Neeme Järvi juhatusel. Neeme Järvi algatusvõime on andnud tulemuse, mille suurust nagu hakatakse alles mõistma. Tubina ja Järvi nimed on võetud maailma heliplaatide kataloogidesse, kus seni eesti heliloomingut peaaegu puudus.

N. Järvi poolt juhatatavate orkestrite tööd helilindistatakse kahel pool, Rootsis BIS kaudu, kus on esitatud skandinaavia heliloojate töid ja Shostakovitshi, Prokofjevi loomingut shoti orkestriga ABRD heliplaatidel. Sibeliuse 20 heliplaadist on siiani ilmunud 8, kõik sissemängitud Göteborgi orkestri poolt, nende hulgas on ilmumas mai alul Torontos esitatud Kullervo-sümfoonia sama meeskooriga, kes laulis Torontos.

Nii on Tederecord'il siiski ees rohkem kui harrastuslik vahendajaamet — meie ühiskond vajab inimesi, kes eesti heliloojate loomingut levitavad enestele nautimiseks ja võõrastele tutvustamiseks. Alles kodudesse jõudes täidavad helisalvestused oma tähenduse.

Kaks muusikut Peetri kiriku oreli juures. Dr. Roman Toi saadab sopran Õnne Laikve laulu. Foto: Vaba Eestlane

Arvo Pärt Ameerikas

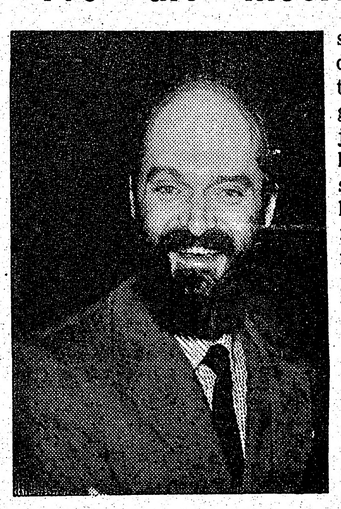

Arvo Pärt

21. juulist kuni 1. augustini toimub Californias, Santa Cruz'is, Cabredo festival. Arvo Pärt osaleb selles nn. „Composer in Residence" kapatsiteedis: igal kontserdil on kavas üks tema helitöö.

Tema helindeid oli järjekordselt võimalus kuulata ka New Yorgi eestlastel. Nimelt pühitses moodsat muusikat viljelev ansambel „Continuum" aasta esimesel poolel oma 20-aastast juubelit. Sel puhul andsid ansambli juhid pikemaid tegevusülevaateid ajalehtedele, tõstes oma viiekümnest retrospektiivsest kontserdist eriti välja Pärdile pühendatud õhtu 1984. aastal. Tollal aset leidnud koostööd Arvo Pärdiga nimetavad nad unustamatuks. Alice Tully Hallis toimunud hiljutise juubelikontserdi jaoks telliti Pärdilt ka töö, mida ta aga isiklikel põhjusil ei saanud teha. Selle asemel esitati klaveripala „Hümn suurele linnale", mille esmaettekanne oli 1984. a. toimunud kontserdil.

Elavat tähelepanu leidis ka kevadine muusikaseeria „Horizon'86" Lincoln Centeri Avery Fisher Hallis, mille korraldajana toimis New Yorgi Filharmoonia-orkester. See hõlmas seitset nüüdismuusikale pühendatud kontserti. Seeria alapealkiri, „Muusika teatrina", vihjab lavastuslikule elemendile selles sarjas. On täheldatav, et see sisaldas rea esmaettekandeid. Kontserte juhatasid tuntud dirigendid, nagu Luciano Berio, Leonard Slatkin jt. Pärdilt oli kavas tema juba heliplaadi kaudu suure tunnustuse saavutanud helitöö „Tabula rasa" kahele viiulile kirjutatud variant, mille esitasid suure eduga kaks noort solisti Marina Kruglikov ja Kerry McDermott. Juhatas tuntud ameerika helilooja-dirigent Gunther Schuller. Kriitikute arvates kujunes Pärdi helitöö seeria kõrgpunktiks. „Times'i" muusikaarvustaja Tim Page kirjutab, et Pärt (keda ta eksikombel nimetab „sovjeti filmimuusika loojaks, kes saabus Läände 70-ndate aastate keskel"!) evib loomestiili, mis on säästlik, harmooniline ja tulvil kummitavat pingsust."

„N. Y. Posti" kriitik Harriett Johnson nendib, et „õhtu staarnumbriks oli valgusallikana kiirgav, otsene ja veenev „Tabula rasa" . . . Pärdi muusika suundub kuhugi ja sel on midagi ütelda" . . .

Pärdi loometöö populariseerimise eest hoolitseb ka Neeme Järvi. Nii on tal selle-suviste Tanglewood'i muusikapidustuste kavas oma andeka kaasmaalase helitöö „Kollaazh teemal BACH". Helsingi festivalil 1. sept. esitab ta Pärdi Teise sümfoonia — et mainida mõnda.

Neid ridu võiks veel täiendada mõninga teabekillukesega komponisti hiljutisest tegevusest. Teame, et Viini Kammerorkester pühendas talle eelmise aasta lõpul kontserdi: „Arvo Pärdi komponistiportree", mille peasolistiks oli Gidon Kremer. Kavas olid „Fratres", „Tabula rasa", „Stabat mater" (loodud 1985) ja „Cantus Benjamin Britteni mälestuseks". Kontserdil osales ka helilooja ise.

Täheldatav on samuti juuni esimesel poolel Londonis toimunud Almeida festival, kus neljal õhtul esitati Pärdi töid. Londoni „Times" ütleb heliloojaga sel puhul tehtud usutluses, et Pärt on komponist, kes „püüdleb müstilise lihtsuse poole ja kelle töö on äratanud suurt huvi Euroopas ja Ameerikas".

Loodame, et see huvi, eriti Ameerika osas, veelgi suureneks, sest teadupärast pole kerge olla kutseline helilooja.

K.T.

Tederecords (Alan Teder) aadress on 19 Arundel Ave., Toronto, Ont. M4K 3A1, tel. (416) 465-5382. Sealt saab nimekirju ja informatsiooni ülalmainitud heliplaatide üle.

H.

Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste kalapüügivõistlusest osavõtjad 12. juulil. Esireas esikohtadele tulnud oma trofeedega, vasakult E. Harilaid, J. Summa, E. Lood ja H. Kask. Foto: J. Säägi

Suvine Triinu

Kauni Kalli Klementi tekstiilmaaliga „Iirimaa järv" kaanejoonisel loob ajakiri väliselt suvise tunde. Rootsipoolseks uueks toimetusliikmeks on Erna Klemmer, kes kirjutab muudatusist toimetaja veerul, et on otsustatud lahkunud Vera Poska-Grünthali tööd jätkata ja ta asuski saadud ülesannetesse. Ta tunneb, et „Triinu" peab jääma eesti naistele kontaktipidajaks üle piiride maailmas" ja kutsub üles eesti noori, et nad tuleksid appi „Triinule", kuna on vaja uut noort tööjõudu, uusi ideid ja nende läbiviijaid.

Vaimulikus osas õp. E. Heinsoo kirjutab „Meie ei tohi kaotada lootust", Ivar Grünthal meenutab „Tõe ja õiguse" (I osa) ilmumise 60. aastapäeva puhul autorit A. H. Tammsaaret, M. Aule kirjutab kaanepildist ja selle loojast Kalli Klementist. J. Kangur kirjutab „Kunstnik ja pagulus", E. Kägi „Tarbekunsti näitus Göteborgis", V. Väina „Puuesemete valmistamisest käsitööna". K. Ernesaks „Veidi huvialakeraamikast", A. Lemberg „Kaks mälestuskildu Vera Poska-Grünthalist", E. Eerme „Laste ja noorte eksliibristest" H. Mickelin „Kui roots käis külas", A. Rebas „Göteborgi Eesti Kool 25 aastat", A. Kolbre-Salmre „Ilomaile — Pidupäeva, rõõmu ja ilumaile", T. Salasoo „Eesti keele õpetamisviiside ankeedist", S. Varangu „Quo vadis — eesti gaidlus?", „Salme Pruuden — 90", I. Mang-Ivand „Meie mamma omas majas", M. Raud „Veronika Keerdoja mälestuseks", Ilukirjanduslikus osas V. Kimberg-Kotkase, A. Adsoni, H. Visnapuu, M. Underi ja E. Irsi luuletusi.

Naiskäsitööde ja kodude osas on avaldatud E. Ozolina „Kui vana on Paistu vöökiri?", L. Liigandi „Kleit kaunistatud õlapaeltega Rapla käiste mustri aineil", L. Ormessoni „Lill-kaunistus", E. Runge „Karula rahvarõivas — Valgamaalt", M. Verner „Vaip „Vana Tallinn", E. Rabadikult „Lisandeid suppidele".

Artikleid täiendavad fotod, tööjuhised on lisalehel.

Kolm peotäit mulda

Anton Männik'u mälestuseks

Just nimelt kolm. Mitte üks ega kaks. Ka mitte rohkem, sest kolmega tegutses Anton Männik inimesena. Tal oli mitu ametit. Kodumaal vallasekretär ja perekonnaseisu ametnik. Võõrsil oli tööstur ja tsementitööde ettevõtja. Küllap veel mõnda muudki, aga jätame selle. Seda on igal.

Anton Männik köitis kõigepealt inimesena. Ta oli eestlane kuldsetes värvides. Isamaa poeg iga veretilgaga. Ta oli oma kihelkonna ustav esindaja. Vändra mees oli tema armsaim tiitel. Ja ta oli siiras põhjamaa karge usuga Jumala kummardaja ja oma kiriku tüse tugi.

Nende kolme omaduse juures ma peatun. Iga eest heidan peotäie mulda ta kalmule. Oleks see veel Vändra muld, siis oleksime mõlemad rõõmsad. Aga lepime sellega, mis saadaval, sest iga muld tuleb Jumala käte vahelt.

Anton Männik sündis 20. juulil 1910 Vändra taluperemehe pojana. Nimi pandi temale Vändras armastatud kihelkonna koolijuhataja Anton Jürgensteini eeskujul, kellest hiljem sai „Postimehe" kauaaegne toimetaja Tartus. Talu Anton lõpetas Vändras algkooli ja gümnaasiumi ja oli kaua aastaid viimase vilistlaskogu esimees. Läks edasi õppima vallasekretäri kursustele ja sealt diplomiga tagasitulles sai kohe Vana-Kariste valla sekretäriks Viljandimaal. Hiljem kodumaal püsimiseni töötas Tihemetsa vallas, kus 1942. a. abiellus Vändra gümnaasiumi lõpetanud neiu Lehta Enist'iga. Põgeneti noorpaarina kodumaalt ja kanti üheskoos nurisemata kodutu eluraskusi.

Tööga ja ettenägeliku tegutsemisega, ning ma lisan julgelt juurde, et ka Jumala nähtava õnnistusega, asusid nad iseseisva ettevõtja teele. See edenes ja kasvas ning praegu tema ehitusblokkide tööstus töötab suure koormatusega. Euroopast ja Ameerikast on Anton reisidel otsinud üles moodsaimad selle tööstuse masinad ja ta tootmisvõime ning kvaliteet on tunnistatud esmaklassilisteks.

Teine tema elutöö haru oli tsementitööde ettevõtmise kompanii suure auo- ja masinate pargiga. Ka see töötab pidevalt ja hoogsalt ning mõlemates tööstusharudes saab leiba hulk inimesi, nende seas arvukad eestlased.

Anton ise ja proua Lehta olid veel üldjuhtidena tegevad, nende lapsed aga juba tegelikus tööprotsessis. Vanem poeg Rein on elukutselt insener. Tütar Linda muusika- ja kompuuteriteadlane. Aga nooremad kaks on juba täie jõuga vanemate ettevõtetes ametis. Tütar Kersti blokivabrikus ja poeg Anton juunior tsementitööde kontraktor. Mainigem, et Anton Männik on Florida läänekalda linnas Naples'is nimetanud kolm tänavat oma kirjisvarasid eesti nimedega. Seal on Tallinna, Türi ja Vilsandi tänav igale otsida ja lugeda.

Anton Männiku monumendi on eestlaste seas aga ehitanud tema suurejooneline eestlaste eluvaldustе toetamine. See on ajalugu ja ei kao niipea. Lakewoodi eesti kiriku ehitamisel on suur teene Anton Männikul. Ta oli selle koguduse abiesimees ka surres. Eesti Maja, eesti seltsid, skautide ja sõjameeste organisatsioonid, aga ka ülemaalised eesti organisatsioonid ja keskused said temalt tõhusat abi ja toetust. Antoni käsi oli helde ja lahke.

Ta haigus oli pikaajaline ja kurnav. Kolm aastat otsisid arstid abi ja mõneti näiski tervis tagasi tulevat. Arstid tegid kõikvõimaliku, eriti ta sõber eesti arst Piirak Syracuse linnas, kus teda raviti. Aga ka hea ja targa inimese käsi on lühike. Surm tuli vaikselt ja rahulikult Syracuse haiglas kuus päeva enne 76. sünnipäeva.

Ta maeti suure eestlaste hulga ja arvukate sõprade poolt, 19. juulil, päev enne sünnipäeva Lakewoodi eesti kirikus ja kalmistule. Ta viimne voodi uppus lilledes, mida armastus kandis heategijale tänuks.

Aasta tagasi sama suur rahvahulk pühitses lahkunu 75. a. sünnipäeva. Kõigile temale antud kingitustele andis Anton samapalju lisaks ja jagas eesti organisatsioonidele. See oli tema tänu Jumalale edu ja õnnistuse eest.

Torontost sõitis arvukas vändralaste pere mitme auto ja lennukiga ja ka mujalt nad tulid matusele, kus A. Koppel ütles temale kodumaise õnnistuse soovi kaasa. Nende sõnade ja lillede kuhja sekka viskan ma kolm peotäit mulda Vändra õpetajana. Üks eesti kiriku, teine eesti rahva ja kolmas kodukoguduse poolt. Kolmainu Jumala nimel.

Jumal varjab Antoni helduses. Kaitsku Tema käsi Lehta teed lesepõlves. Juhtigu Tema arm ka laste eluteed vanemate kaunites jälgedes.

Karl Raudsepp

Pärnu teater Stokholmis

Lydia Koidula nimeline Pärnu Draamateater andis 2. juunil külalisetenduse Stokholmi Linnateatri ja Balti Instituudi ühisel korraldusel Mati Unti dramatiseeringu ja lavastusega „Vaimude tund Jannseni tänaval". Draama aineks on Aino Kalda (1878—1956) ja Lydia Koidula (1843—1886) imaginaarne kohtumine L. Koidula majamuuseumis Pärnus. See on üks viimaste aastate enim tähelepanu äratanud sõnalavastus Eestis. Osalised olid Helle Kuningas, Siina Ükskülа ja Rein Laos.

„VABA EESTLANE"
on vabade eestlaste häälekandja.

Rängad atentaadid Beirutis

BEIRUT — Auto kuhu oli paigutatud 250 kg lõhkeainet plahvatas Beirutis kristlaste elamute linnaosas, surmates 32 ja haavates 140. Vigastada said paljud hooned. Teine autopomm plahvatas järgmisel päeval muhameedlaste piirkonnas, surmates 25 ja haavates 170 inimest, samal ajal hävitades 20 äri. Plahvatus toimus just ajal kui peeti massimatust eelmise pommituse ohvritele kristlaste kontrolli all olevas Beirutis.

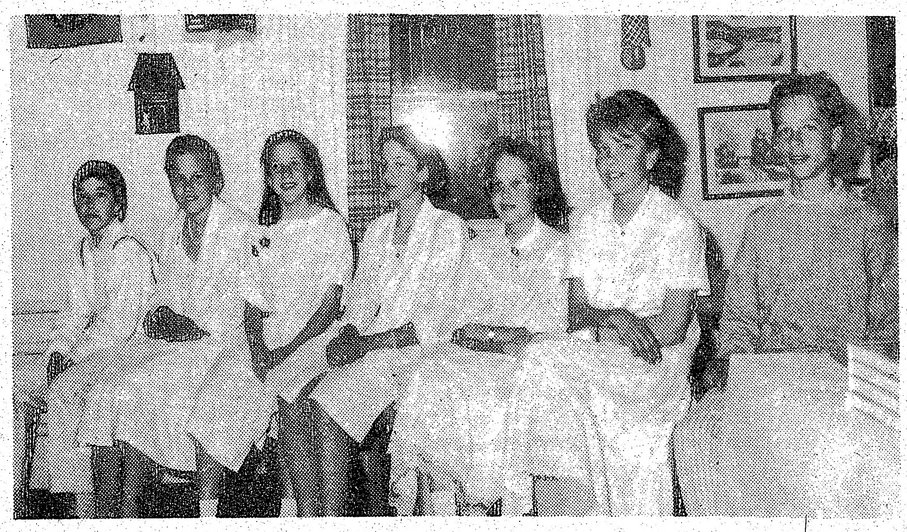

Göteborgi Eesti Kooli lõpetajad 1986. a. kevadel (vasakult): Jaanus Sepp, Maria Kamarik, Tina Kutti, Maria Vadi, Aine Hell, Maria Laussen ja Peter Avasalu. Foto: O. Kopler

TORONTO LINN

Muudatusi jäätmete kogumises

SIMCOE DAY — (Civic Holiday) ESMASPÄEVAL, 4. AUGUSTIL 1986

Esmaspäeval, 4. augustil, ei toimu kogumist. Tavaline esmaspäevane kogumine toimub **teisipäeval**, 5. augustil.

Tavaline teisipäevane kogumine toimub **kolmapäeval**, 6. augustil.

Kolmapäeval, 6. augustil, ei toimu **ajalehtede** ja suuremate esemete äraviimist.

Hoidke oma ajalehed ja suuremad esemed kolmapäeval, 13. augustil, toimuvaks kogumispäevaks.

Märkus: Torontos on 17 klaasi ja metallesemete ümbertöötlemise depood. Maikuu jooksul koguti 352 tonni ajalehti, 48 tonni klaasi ja 8 tonni konservipurke. Edaspidiseks informatsiooniks helistada 392-7742.

Ärge pange klaasikilde ega muid teravaid esemeid plastikkottidesse.

R. M. BREMNER, P.Eng., F.I.C.E.
Commissioner of Public Works

Noortejuht saadeti puhkele

Möödunud laupäeval saadeti Vana-Andrese kirikus igavesele puhkusele eesti tuntuim ja hinnatuim noortejuht Liis Juske. Leinateenistusel oli tegev õp. U. Petersoo, kahe lauluga kaunistas leinasündmust Evi Valge ja viiulisoologa Mare Westerblom, mõlemaid saatis Jaak Kivik orelil.

Lahkunu puusärgi jurues olid gaiderid oma leinalooris lipuga, jäädes selle juurde auvalvesse kogu talituse ajaks. Puusärgi ümber oli kogunenud peamiselt gaiderite pere; mitmete asjaolude tõttu puudusid nooremad, kes olid lahkunul eriti südamel.

Järelehüüete osa alustas Eesti Gaidide Liidu poolt Saima Varangu, andes lubaduse samas vaimus edasi minna, idealismis, mida lahkunu alustas 60 aastat tagasi.

Eesti Gaidide Malev Kanadas järelehüüde ütles juht Anne-Mai Kaunismaa, tsiteerides selles Marie Underi luuletust, mis oli pühendatud eesti gaididele paguluses. Ta ütles, et kuigi puusärgi juures pole kedagi omastest, leinab ometi eesti gaidide pere kogu maailmas, oled oma õdede ja laste keskel. „Meie omakorda püüame kõrgel hoida Sinu ja eesti gaidluse lippu", lubas gaidmaleva juht ja paigutas oma aiast murtud „girl-guide-nimelise" roosi pusärgile.

Kanada Eesti Skautmaleva ja Skautmasterite Kogu nimel ütles järelehüüde Ermi Soomet, meenutades et kooliõpetajana püüdis ta noortele alati anda rohkem kui vaid koolitarkust. Väsimatu energiaga on ta jätkanud gaiditööd ja jätnud Taliharja idee, mis on saanud traditsiooniks.

Austraalia Gaidide Maleva nimel tervitas Siiri Puust. Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi Tütarlaste Gümnaasiumi Toronto rühmituse nimel Ellen Irs, tõstes esile tema koolivilistlaste ühendavat vaimu. Valga Tütarlaste Gümnaasiumi õpilaste nimel Helmi Hansen ja „Ehatare" puhkekodu poolt abimänedzher Elna Kungla, öeldes et „Ehatare" päevad olid talle nagu teiseks nooruseks oma rahva keskel.

Siis kogunesid gaiderid puusärgi ümber, Lisanne Vaher ütles järelehüüdes, et minevikumälestused Liis Juskest andku teistele jõudu tulevikuks, misjärel gaiderid laulsid lahkunule viimseks tervituseks gaidilaulu „Laulan Sulle".

Eesti skaudijuhid kandsid puusärgi kirikust autosse, mis leinarongis liikus läbi linna Mount Pleasant'i kabelisse.

TEADAANNE

Eesti Pangas on avatud gaider LIIS JUSKE NIMELINE MÄLESTUSFOND, arve nr. 8126-0, kuhu soovijad võivad teha annetusi Liis Juske mälestuseks. Annetussumma kasutatakse eesti gaidluse ajalooraamatu avaldamiseks.

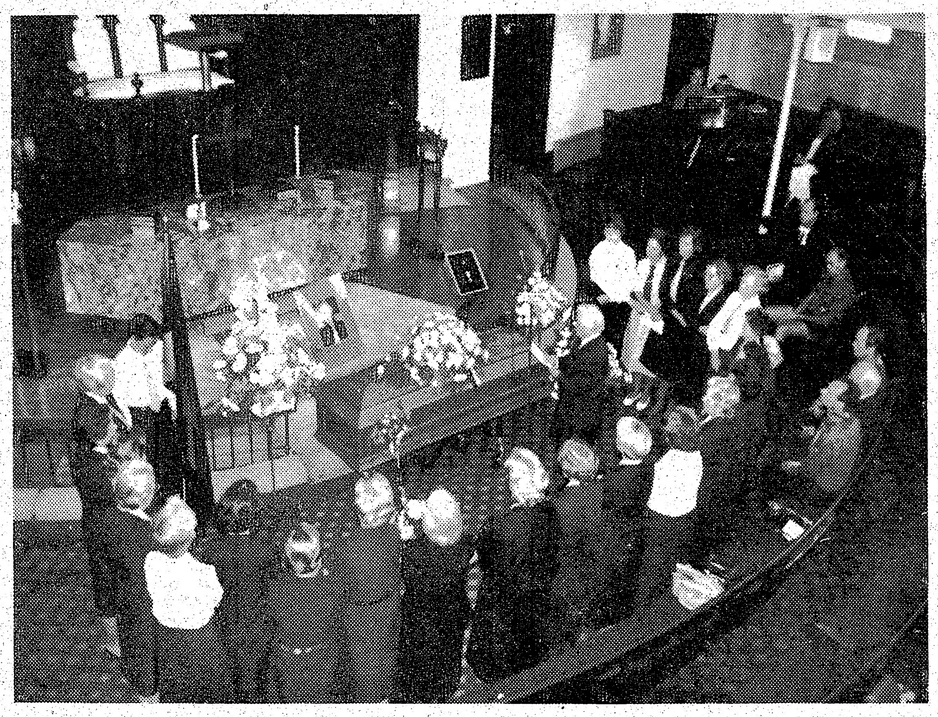

Gaiderid moodustavad viimse sõprusringi ümber lahkunud Liis Juske puusärgi Vana-Andrese kirikus. Foto: Ilme Lillevars

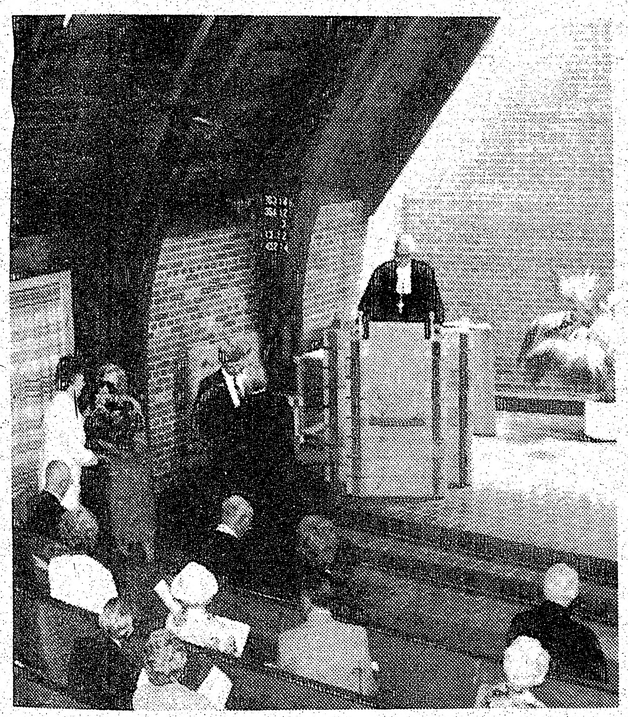

Peetri kogudus kasutas võimalust prof.dr. A. Vööbust ja tema abikaasat õnnitleda kuldpulma puhul 6. juulil peetud jumalateenistuse lõpul. Pildil Tuule Jürisalu ulatamas roose pr. Vööbusele, kuna Tiit Tralla õnnitleb dr. Vööbust, kantslis õp. E. Heinsoo. Foto: Vaba Eestlane

Rõõm ilusast päevast

Nende luuletaja sõnadega tänas prof. A. Vööbus omi külalisi, kes osalesid tema kuldpulma pidustusel. Aga sama tundsid ka 70 külalist sellel kontsertaktuse raames peetaval juubelil, mis toimus 20. juunil s.a. Inverness Golfiklubi esinduslikes ruumides umbes 20 miili Chicagost väljaspool, ilusas puude- lillede küllastuses. Kutsutud külaliste enamuse andsid Chicago Ülikooli õppejõud oma daamidega, vähemuses eestlased, kuldpaari perekonna ja sõprade lähemast ringist.

Õhtusöögi juhatas sisse juubilaride väimees Karl von Heimburg sooja tervitusega. Hästivalitud õhtusöögi järel kõneles eesti piiskop K. Raudsepp Vööbustest kui teadlase rakendist, kes andnud eestlaste oma ajaloo, mida varem kirjutasid sakslased oma aspektist ja praegu võltsivad seda venelased oma liistude painega. Dr. Vööbus kirjutab ja proua seab seda trükikorda, mis on eestlastele omane ja tõeline nende ajalugu. Inglis- ja eestikeelne kõne võeti soojalt vastu. Kõnele järgnes muusikaline osa. Viiulisoolod Tobias-Duesbergi, J. Aaviku ja K. Raidi loomingust rullusid kuulajate kõrvadesse õp. V. Kangro ja tema saatja pr. Regina Võhma vilunud kätest. Tänati aplausi ja lilledega.

Tervituste rea avasid Chicago Usuteaduse Ülikooli rektor prof. W. Lesher, dekaan prof. P. Hefner, dr. Vööbuse rohkete õpilaste nimel prof. M. Niedenthal. Tartu Ülikooli ja Tartu College poolt dr. E. Aruja. Eesti koguduste poolt Antti Saar ja Hans Lill, viimane oli ka teadustaja.

Telegrammi, kirja ja suusõnaga tervitas veel poolsada tuntud inimest üle maailma. Kuldpaari kodu uppus lillede ja kaartide rohkusesse.

Piduliku aktuse alg- ja lõpupalve lugesid kuldpaari tütred ning deklameeris tütrepoeg Kristian klassilise ürgkiriku palvetekstidest.

Pühapäeval, 22. juunil peeti Võidupüha ja massküüdistamise mälestus-jumalateenistus Chicago Pauluse koguduse, kus suure armastusega tähistati ka Vööbuste kuldpulma. Jutlustas eesti piiskop, teenisid juubilar, õp. J. Teras ja õp. abiline A. Talistu. Koosviibimisel anti kinke ja öeldi tunnustavaid sõnu. Aga ülekõige toodi Jumalale tänu, kes on andnud Vööbuste abielupaari eesti ühiskonnale elu ja tööga teenäitajaks teistele. Seda rõhutas eriti Chicago Luteri Ülikooli ajaloo professor Robert H. Fischer kontsertaktuse lõppsõnas. Ja kõigil oli üllas ja kaunis päev tänuliku poolsaja pühitsemisel.

K.

LIIS JUSKE

KASVATAJA JA SÕBER

Leinas mälestavad

SALME RAIMET-OTT
MAIA SCOTT abikaasaga
REIN RAIMET

MÄLESTAME LEINAS KAUAAEGSET MEELDIVAT NAABRIT

HANS KUKK'e

ja avaldame kaastunnet ENELE perekonnaga

ELLA ja ENN JÖGAR
ASTA ja HELMUT HÖÖVEL
HILDA ja ANTS PÄRTELPOEG

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
KUNSTKÄSITÖID KINKIDEKS: EHTED, MEREVAIK, NAHKTÖÖD, PUUNIKERDUSED, KERAAMIKA.
Rääkitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

Jaanus Sepp, Maria Ka- Peter Avasalu.
Foto: O. Kopler

ARMAST

ALFRED LILLEORG'u

mälestavad kurbuses

vend RIKI ja SAIMA
EVE perekonnaga
IVI perekonnaga

MÄLESTAME KURBUSES

ALF LILLEORG'u

ja avaldame kaastunnet HILMALE

ANADIE ja ERICH ALLIK
FELY ja HARALD HINNO
JENNY HENDRICKSSON
LJUBA HOLPUS
FRII HUUM
HEDY ja WARREN JENSEN
ALIDE KOPPEL
AMANDA ja PHILIP KIBENA
HELMI KÕIV
META ja OSCAR LEMBIT
MILDA ja HEINO LAISK
EVALD REISMAA
MAIRE ja OSS RIISMA
OLLI ja ALFRED RANNIK
LINDA SZELIGA
LINDA ja EVALD VISNAPU

ARMAST SÕPRA JA KONVENDI KAASLAST

ALFRED LILLEORG'u

mälestavad leinas

ILMARI ja HILMA SUURKIVI
JUHAN ja ERIKA SUURKIVI
JAAN ja VERONICA HELMESTE

IGAVENE ÕHTU ON SAABUNUD SINULE, ARMAS

ALF LILLEORG

Mälestavad

RUUDI ja ERIKA SOLOM
MANU ja MARET LEPIK
SIGRID VALGE

KAUAAEGSET LUGUPEETUD KLUBILIIGET

ALFRED LILLEORG'u

leinab

EESTI MAJANDUSKLUBI KANADAS

Lugupeetud Korp! Frat. Liviensise vilistlast

ALFRED LILLEORG'u

mälestab leinas

EESTI KORPORATSIOONIDE LIIT

Armast kaasvilistlast

ALFRED LILLEORG'u

mälestab leinas

KORP! FRATERNITAS LIVIENSIS

„Me pisarail rahu soovime
veel venna vaikse hauale"

Mälestame kurbuses Clear Lake'i sõpra ja naabrit

ALFRED LILLEORG'u

ja avaldame kaastunnet HILMALE abikaasa kaotuse puhul

Perekonnad —

HAARMANN
KAASIK
KATTEMAA
RAAMAT
BENITA RASS

Pilk suunatud Põhjanaelale mälestame suurimas lugupidamises ühte endist kõrgemat gaidjuhti

gaider EMILIE KARIK'ut (Gig)

sündinud 11. septembril 1904
surnud 2. juulil 1986 Iru vanadekodus

KÄTE KENK
LINDA LEIBAK
OLDI PÕDER
LISANNE VAHER

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

Kauaaegset

L

mä
kaas

Jehoova on mu karjane
Laul 23:1

Armast

LEEN

mälestavad kurbuses ja
LEHTELE, ÕIELE

Armast head sõpra

LEEN

mä

Kallist

L

Puhka rahus!

Koondise lugupeetud liiget

KAUGES

EVARD

mälestab

EESTI
JUHTK

Lahkus meie lugupeetud osan

EVARD

Mälestab

ESTON

Kauaaegset armast sõpra ja töökaaslast

LEENA KIIL'i

mälestavad leinas ja avaldavad
kaastunnet lastele perekondadega

Jehoova on mu karjane
Laul 23:1

ELSI ja PAULI

Armast

LEENA KIIL'i

mälestavad kurbuses ja avaldavad sügavat kaastunnet
LEHTELE, ÕIELE ja AINILE perekondadega

HELMI
PILVI ja ÜLLO
HEINO ja ILSE

Armast head sõpra

LEENA KIIL'i

mälestab

SOFIA LÕHMUS perekonnaga

Kallist

LEENA KIIL'i

mälestavad perekonnad —

A. KAPP
J. NIITSOO
H. ELB
J. HANNUS
A. LIIPERE

Puhka rahus!

Koondise lugupeetud liiget

KAUGESÕIDUKAPTEN

EVARD SERGO't

mälestab

EESTI KAUBALAEVASTIKU
JUHTKONNA KOONDIS TORONTOS

Lahkus meie lugupeetud osanik

EVARD SERGO

Mälestab

ESTONIAN HOUSES COMPANY LTD.

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 782-0485 või 447-2017

Tõnu Toome, B.A.Sc.,LL.B.
TOOME & PEASE
Advokaadid-notarid
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 785-5550
kodus 762-2367

TOOMAS ÕUNAPUU
B.A., B.P.E., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
129 John Street,
Toronto, Ont. M5V 2E2
Telefon 597-1714

ENN ALLAN KUUSKNE
B.M., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
1 First Canadian Place, Ste. 3450
Tel. kontoris 363-0073
kodus 537-0996
IGAL ALAL

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1202
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja
653-7816

ILMUS
SAARLASTE ÜHING TORONTOS
1956—1986
Hind $5.— pluss saatekulu 50¢

Raske haiguse järele lahkus minu sõber

ARVO PALLOP

sündinud 18. detsembril 1903 Tarvastus
surnud 27. juulil 1986 Torontos

mälestab

KÜLLI

Kallist vana sõpra ja naabrit

HANS KUKK'e

mälestavad kurbuses

LAINE ja HEINO
ILSE STIMMER

Mäletavad leinas

HANS KUKK'e

LIIS PURRE
ERIK PURRE perega

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$57.—	$77.—
Poolaastas	$32.—	$42.—
Veerandaastas	$17.—	$22.—

TELLIMINE I KLASSI POSTIGA (kiripostiga):

KANADAS:

aastas	$62.—	pluss saatekulu $45.—,	kokku $107.—
poolaastas	$34.—	pluss saatekulu $23.—,	kokku $57.—
veerandaastas	$18.—	pluss saatekulu $11.50,	kokku $29.50

USA-s:

aastas	$62.—	pluss saatekulu $49.—,	kokku $111.—
poolaastas	$34.—	pluss saatekulu $25.—,	kokku $59.—
veerandaastas	$18.—	pluss saatekulu $13.—,	kokku $31.—

VÄLJASPOOL KANADAT LENNUPOSTIGA:
Aastas $136.—, poolaastas $72.— ja veerandaastas $38.—
Aadressi muudatus $1.—. Üksiknumbri hind 70 senti

Pangatshekk või rahakaart kirjutada
FREE ESTONIAN PUBLISHERS nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavaline / kiripostiga alates .... 19....., Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

.....

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — kolmapäeval ja reedel

Reedel, 1. augustil 1986 — Friday, August 1, 1986

Moskva tegi ettepaneku Kesk-Aasia küsimuste lahendamiseks

MOSKVA — N. Liidu juht Mihhail Gorbatshov tegi etttepaneku Prantsuse presidendile Francois Mitterrandile, kui see külastas Moskvat, et viis alalist ÜRO Julgeoleku Nõukogu liiget peaksid konverentsi Kesk-Ida küsimuste lahendamiseks.

Gorbatshov tõstis selle idee enam kui kaks tundi kestnud läbirääkimiste ajal, mis hõlmas ka relvastuse kontrolli, Ida ja Lääne vahelisi küsimusi ning vastastikuseid suhteid.

Moskva on kaua soovitanud internatsionaalset konverentsi Kesk-Ida küsimuste üle, mis haaraks kõik sinnakuuluvad osalised, kaasaarvatud Palestiina Vabastamise Organisatsioon (PLO) ja N. Liit.

Afgaani partisanidel kaotusi

MOSKVA — N. Liit teatas suuremast võidust, mis neil on olnud partisanide üle. Tosinaid partisane on surma saanud ja palju relvi sõjasaagiks langenud. Surmasaanute hulgas oli olnud ka 13 grupijuhti. Tassi teade ei märkinud kui suurt osa N. Liidu üksused võitlusis kaasa tegid.

Iisrael ütleb:
Süüria valmistub sõjaks

TEL AVIV — Iisraeli peaminister Shimon Peres ütles, et Süüria on tegemas ettevalmistusi sõjaks, aga hoiatas oma kodanikke, et nad säilitaksid tasakaalu. Süüria on aktiviseerinud terrorirünnakuid, millele Iisrael on vastanud õhurünnakutega palestiinlaste põgenikelaagrite vastu.

Auto puudutamine põhjustas surma

NEW YORK — Noort musta, kes puudutas oma jalgrattaga vastu üht autot, peksti pesapallinuiadega ja pussitati surnuks kõrvalisel Brooklyni tänaval. Tunnistajad ütlesid, et 6—12 ründajat surmasid 20-aastase Samuel Spenceri päevavalguses pärast seda kui üks ründajaist oli öelnud, et Spencer oli kratsinud oma jalgrattaga tema autot.

Tuurakala Läänemerre

Rootsi kaluritelt on venelased palunud andmeid nendest juhtumitest, kus püünistesse tulevad tuurakalad. Nimelt on nõukogude kalandusvõimud hakanud Läänemerre paigutama eriti selleks kohaseks arendatud tuurakala liiki ja seda üsna suures skaalas.

Tuurakala marjast tehakse kuulsat musta kaaviari. Tuurakala on aga oma loomulikes vetes välja suremas vete roiskumise tõttu ja katsed ümberpaigutamiseks Läänemerre on mõeldud kalaliigi päästmiseks hävinemisest. Tuurakala võib elada nii magedas kui soolases vees, kasvab kuni neli meetrit pikaks. Umbes kahe meetri pikkune tuurakala kaalub 150 kilo. Nii siis võib rootsi kaluritel tuurakalapüügist rõõmu olla tulevikus.

Publikut äsjasel Jõekääru laste suvekodu valguspeol. Foto: J. Säägi

Paasikivi trikid soome kommunistidega

Soomes ilmusid endise presidendi Juho Paasikivi mälestused, mis on põhjustanud uusi teooriaid Soome 1940-ndate aastate ajaloost. Uuemate teooriate ja arvamuste kohaselt kommunistlik partei, vastupidi üldisele käsitlusele aastal 1948 kavatsetud revolutsioonile, sattus selleaegsete kuulduste poolt käimapandud vastureaktsiooni ohvriks.

Helsingis korraldati jaanuaris „Vaaran vuodet" (ohu aastad) nimeline seminar, kus diskuteeriti 1940-ndate aastate lõpu sündmusi. Aluseks diskussioonile olid Paasikivi hiljuti avaldatud päevikud, millede ajaloolise väärtuse üle nüüd vaieldakse.

Riigiõiguse kandidaat Kimmo Rentola ütluse kohaselt kommunistid lootsid 1948. aasta sügisel sellesse, et nad saavutaksid valimisvõidu järgmisel suvel parlamendi (etuskunna) valimistel, mistõttu Soome kommunistliku partei juhatus ei mõelnud mingisugusele võimuhaardele.

VÕIMUHAARE 27. APRILLIL 1948

Rentola tõendite kohaselt Soome Kommunistliku Partei (Skp) juhatus tajus olukorra tõsidust liiga hilja ja hoidus selle järel uute üksuste organiseerimisest. Põhjuseks oli, et Skp-lt sooviti võtta võimuhaaramise kuuldustega legaalsed tegevusõigused.

Kommunistide mäss pidi kuulduste kohaselt toimuma öösel 26/27. aprillil 1948. Kuuldusi oli nii palju liikumas, et president Paasikivi, sõjavägi ja Helsingi politseijõudude juhatus organiseerisid erilisi ettevaatusabinõusid.

Rentola esitab teooria selle üle, kust peamine võimuhaarde ähvardus sündinuks. Üks võimalus olnuks see, et kuuldus võimuhaaramisest olnuks siseminister Yrjö Leino kätemaks oma parteile, kelle ebasoosingusse ta oli sattunud. Leino sattus N. Liidu kommunistliku partei ja oma partei ebasoosingusse juba kevadel 1946. Jaanuaris 1948 Skp otsustas Leino vallandada siseministri kohalt, aga vallandamine lükati edasi YYA- sõprusnõupidamise tõttu maikuuni.

Kätemaks juhtunuks teooria kohaselt nii, et Leino tahtlikult tegi avalikuks „teate" kommunistide võimuhaarde kavatsusest. Nimelt oli Leino rääkinud telefoniga parlamendihoone telefoniputkas järgneva öö mässuüritusest. Jutuajamist kuulis pealt maapartei minister Vihtori Vesterinen.

Teine võimalus Rentola kohaselt on see, et mõned kommunistid tõeliselt plaanitsesid võimuhaaret, aga mitte Skp juhtkond. Rentola arvates Hietalahti dokis tegutses kommunistide relvavendade organisatsioon ja see võis olla tugev. Kuid siduvaid tõendeid pole ka sellest.

Selgituse kohaselt Paasikivi ja Skp vahel sündis pööret põhjustav vahejuhtum 1946. a. maikuul. Skp juhtkond oli siis saanud Moskvast kirja, kus arvustati asjaolu, et „Soome politseid poldud puhastatud fashistidest". Skp tõlgitses kirja nii, et parteil tuleb kõvendada oma poliitikat. Selle järel pandi käima turumiitingud ja muud massiliikumised, millest räägiti palju sel ajal. Ka kaalutleti siseminister Leino vallandamist.

Skp tegevuse muutus viis kommunistide ja Paasikivi vahelised suhted jahenemisele. Seda oli näha selgesti ka Paasikivi päevaraamatust. Paasikivi ei teadnud, millest muutus Skp-s oli põhjustatud. Rentola ei ole leidnud algupärast N. Liidu kommunistliku partei kirja, aga selle sisu tuleb avalikuks Skp juhtkonna koosolekuprotokollist.

KAS PAASIKIVI VIIMISTLES OMA PÄEVARAAMATUT?

Paasikivi päevaraamatus on palju kahtlusi kommunistide kavatsusist ja võimuhaardelisest tegevusest, samuti Rentola arvamuste kohaselt Paasikivi oli tõeliselt uskunud võimuhaardesse. Rentola arvates Paasikivi olevat muutnud oma päevikus seda osa, mille kohaselt Skp pürginuks võimuhaardeks.

Seminaris osutati palju tähelepanu sellele, et soome kirjastuse WSOY väljaandel ilmunud Paasikivi päevik ei ole tegelik algupärane päevaraamat, vaid Paasikivi oli seda juba ise „sõrmitsenud", valinud sellesse eneselc sobivaid osi algupäraselt tehtud märkusist.

Päevaraamatust on leitud „võõraid auke"; näiteks ei ole raamatus kuuldusi võimu-haardeöö lahendavaist asjust, alarmiolukorrast jm. mingeid märkmeid. Arvamustekohaselt Paasikivi ehk soovis eemaldada oma osa sellest.

Teise soome kirjastuse Otava juhataja Jukka Tarkka on samuti märganud, et sellest Paasikivi tegevusest, mis ta tegutses inglastega venelaste selja taga ei ole märkigi. Samasugusest tähelepanekust rääkis ka prof. Jukka Nevakivi.

Valiku sisu arvatakse viitavat sellele, et Paasikivi soovis oma päevaraamatut teha avaldatavaks ja paigutas selletõttu mitmesugused algupärased mälestused arhiivist väljapoole.

PAASIKIVI EI KANNATANUD KEKKONENI

Prof. Nevakivi arvamuse kohaselt raamat annab uusi teateid Paasikivi suhtumisest oma järglase kandidaadisse. Aastani 1946 oli Paasikivil palju head öelda Urho Kekkonenist, aga selle järel avaldas ta palju kriitikat. Prof. Nevakivi, kes on saanud juba tutvuda päevaraamatu hiljem ilmuva teise osaga, on tulnud sellele tulemusele, et Paasikivi soosik järgmiseks presidendiks oli sotsiaaldemokraat K. A. Fagerholm ega mitte Urho Kekkonen.

Dr. Jukka Tarkka arvamisel raamatust selgub ka see, et Mannerheim ei reisinud Portugalisse kartusest, vältimaks võimalikku sõjasüüdlase süüdistuste alla sattumist. Marssali reisi nimelt soovitas Paasikivi.

KOMMUNISTIDEST EI OLNUD POLITSEINIKKE

Riigiõiguse litsentsiaat Tuija Hietaniemi tõendas omas selgituses, et kardetud VALPO (Valtiopoliisi) ja liikuv politsei olid olnud mõneti ohutud võimuhaarajad. Tema arvates kommunistide osavõtt politseijõududest jäi katsetest hoolimata nõrgaks. 1947. a. olid Helsingi 2000-mehelisest politseinikest vaid 50 Skp liikmed. Leinol ei olnud õnnestunud saada oma mehi politseisse, kuna eeskirjade kohaste nõuete täitjaid nende hulgas ei leidunud.

KATUSETÖÖD
uued ja parandamine.
Soome ehitajad
Veli Salminen 492-1351
Metro licence 2422

Kiirgav reaktor pole veel suletud

MOSKVA — Töölised, kes proovivad sulgeda radioaktiivset südamikku tsemendikattega olevat veel kaugel oma eesmärgist, kirjutas N. Liidu punaarmee ajaleht „Punane Täht". Tosinaid meetreid on jäänud reaktor nr. 4-ni, kui tehakse tunnelit reaktor nr. 3 alla. Kui see on valmis, kasutatakse tunnelit materjali toomiseks, millega ehitatakse tsemendist alust, mis jääb kandma tohutut tsementblokki, millesse on reaktor peidetud.

Printsess Margaretil vähktõbi?

London (AP) — Inglise kuninglik perekond on tagasi lükanud ühes ajalehes toodud väited, nagu oleks printsess Margaret saanud ravi kopsuvähja vastu. 55-aastane printsess lendas ootamatult koju Lääne-Berliinist külmetuse tõttu. Kuningliku perekonna esindaja eitas kategooriliselt ajalehe „News of the World" raporti, milles tsiteeriti ühe kuningliku perekonna „lähemat sõpra" kes väitis, et printsessi olevat opereeritud ühenduses vähktõvega ja teda olevat regulaarselt ravitud viimaste kuude jooksul.

Printsesse, kes on kauaaegne suitsetaja, opereeriti 1985. aasta jaanuaris, kui ta vasakust kopsust eemaldati koestik, mis polevat olnud halvaloomuline.

Lilleäri Torontos vajab
äriteenijat
Inglise keele oskus vajalik.
Inf. hel. 466-1502, küsida Inta

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

Nalja

„Teatan, et lahkun kohalt, proua," ütles teenija. „Ma abiellun."

„Aga, Maria," ütles perenaine, „kas te ei võiks oodata neli nädalat, kuni saan uue teenija?"

„Ma ei julge seda riskeerida. Ma ei tunne veel Harrit küllalt hästi."

☆

— Imelik, imestas Ville. — Meil maaler vajas neli päeva samaks tööks, mis sinu juures tehti kahega. Kuidas nii?

— Jaa, mõtles Kalle. — Noh, meie tüdar on alles kümneaastane, kui teil on juba üle kahekümnene.

☆

— Enne naised jooksid pidevalt minu järel, meenutas Kalle.

— Noh, miks nad enam ei jookse?

— Olen lõpetanud naiste käekottide varastamise.

☆

— Mina saan isaks, ohkas Kalle.

— Kuid miks oled sellepärast nii kurva näoga?

—Minu naine ei tea seda veel.